261-262 COLECȚIA „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"

lumi stranii

FALS TRATAT DE ŞTIINŢĂ FANTASTICĂ

definiţii şi disociaţii:

G. CĂLINESCU

proză:

MIOARA CREMENE • GALIA GRUDER • VICTOR KERNBACH • STEPHEN LEACOCK • MIRCEA OPRIŢĂ • LEONID PETRESCU • GHEORGHE SĂSĂRMAN • NINA STĂNCULESCU • SORIN STĂNESCU • ŞTEFAN TITA

poezie:

MIHAI BENIUC • OVIDIU RÎUREANU

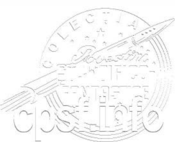
eseu:

KINGSLEY AMIS

enigmistică:

ION PĂTRAŞCU

261-262

Colecția
„POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"
editată de revista
Știința și Tehnica
Anul XI
octombrie 1965

Cu acest număr dublu se termină „Falsul tratat de știință fantastică", sinteza de lumi stranii pe care am oferit-o cititorilor noștri. Începînd din numărul viitor, inaugurăm o nouă rubrică a Colecției, cuprinzînd acele povestiri și romane a căror acțiune e legată de planetele sistemului nostru solar. Această rubrică se va numi de aceea PLANETELE LA ELE ACASĂ. Romanul care urmează, „Mesajul celei de-a opta planete", este scris de György Kulin, un cunoscut astronom maghiar, în colaborare cu Zoltán Fábián, scriitor, laureat al premiului „József Attila".

Coperta: V. WEGEMANN — „Frumoasa din planeta adormită"

Redactor literar: ADRIAN ROGOZ
Portrete: ALEXANDRU DIACONU
Prezentarea grafică: CORNEL DANELIUC

G. CĂLINESCU

Definiţii şi disociaţii

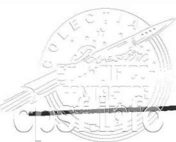
Nu este ideal oricît de utopic care să nu devină după îndelungi lupte şi suferinţe cea mai banală realitate, dacă, bineînţeles, are la temeiul său o nevoie reală a umanităţii.

Cine nu are o doză de gîndire utopică *nu gîndeşte de loc.*

(„Viaţa românească" nr. 6/1965)

Realism în artă înseamnă a spune ceva nou despre un lucru vechi (universal). Noul este trăirea personală a vechiului, care este o abstracţie, neputînd a fi însuşit decît printr-o retrăire de pe poziţiile universale, care nu sînt matematice. Scriitorul trebuie să aibă cultură, să fie documentat asupra vechiului, iar simţul noului i-l dă talentul. În general, oamenii nu trăiesc personal, ci prin alţii, prin noţiuni de viaţă primite. Un scriitor talentat copiază bine universul, dar un scriitor de geniu îl reface brusc, surprinzîndu-i esenţa.

(„Secolul 20" nr. 6/1965)

MIOARA CREMENE

Grandoarea și decăderea planetei Globus *

Cei doi tineri, Amon și Nefer, pătrunseră pe căile de acces ale orașului lor. Oricine ar fi tentat să-și imagineze zgomotoasa aglomerare de mișcări și sunete care înseamnă circulația într-un oraș modern greșește cînd se gîndește la Globus. Civilizația depășește aici de mult stadiul mișcărilor dezordonate, al irosirilor. În oraș domneau calmul, liniștea aproape desăvîrșită. Locuitorii Globusului obișnuiau, în afara deplasărilor profesionale, să rămînă mai mult în locuințele lor și să-și trimită acolo unde era necesar imaginile.

Aspiratoare-filtre sugeau aerul încărcat cu particule microscopice, îl treceau prin lungi tuburi dezinfectante și-l împrăștiau parfumat și pur. Aspiratoarele acestea erau așezate de o parte și de alta a căilor principale de acces ale orașului și de sub unele dintre ele ieșeau vagonete pneumatice, care, plutind la cîțiva centimetri deasupra drumului, intrau singure, dirijate de la distanță, în hangare.

De o parte și de alta a tunelului care le scotea la lumină cobora și urca firul subțire al pasarelelor rulante. Deodată, în vîrful uneia dintre ele se ivi statura puternică a unei ființe omenești cu părul fosforescent... În același timp, vagonetele încetară să mai transporte misterioasa lor încărcătură și dădură la iveală un grup de bărbați și femei, asemănători la înfățișare din pricina umerilor grei, a brațelor și picioarelor puternice.

Scoși la suprafață, oamenii aceștia săriră din vagonete și priviră nesiguri. Țineau în mîini niște unelte ascuțite, îndreptate înainte, amenințător.

---

* Acesta este titlul primului roman al Mioarei Cremene, cunoscută mai ales ca poetă. În cartea din care noi dăm un fragment este înfățișată viața pe o planetă imaginară în perioada unei civilizații în declin. Ultimul dintre aspectele romanului este conflictul existent între globusienii ce locuiau pe suprafața planetei și cei din adînc, cărora le reveneau muncile cele mai grele. Găsim aici, poate, și o replică dată viziunii lui H. G. Wells din „Mașina timpului", ale cărui făpturi subterane erau sortite unei inexorabile degradări *(n.r.)*.

— Privește! vin namilele, îi zise Amon lui Nefer. Nu e bine să trecem acum. În clipa aceea sirenele așezate sub aspiratoare dădură alarma. Grupul celor de lîngă tunel se mișca puțin, umbrele lor tremurau, ca și cum noii veniți ar fi fost orbiți nu de lumină, ci de întuneric. Pe dată ei fură înconjurați de locuitori ai orașului, dintre care unii veniră personal, alții își trimiseră imaginile...

— Ce căutați aici, în această parte a timpului, întrebă mai mulți dintre orășeni?

— Dați-ne voie să vă salutăm conform regulilor. Pesemne că s-au părăsit legile bunei cuviințe pe la voi...

— De ce ați venit, locuitori ai subsolurilor planetei?

— Vrem să răsuflăm. Sîntem tineri și vrem să răsuflăm aer adevărat, la lumina adevărată, deasupra scoarței solide. Ne-am gîndit să ne facem aici locuințele.

Cei din jurul lor zîmbiră, un zîmbet globusian, tăcut, politicos. Amon și Nefer, mai tineri, rîseră chiar, abia perceptibil. Dar nu era nici o simpatie în rîsul lor, la adresa acestor planetari cam de o seamă ca vîrstă cu ei.

— Și unde ați vrea să vă mutați? Nu e loc nicăieri!

— Nu știm... De pildă în rezervația sfincșilor... De ce-s pe lume animalele astea scîrboase cînd noi sîntem nevoiți să trăim în adînc?

Amon o lăsă singură pe Nefer și se apropie de grup:

— Ați vorbit adineauri de reguli, zise el... Nu ați învățat în școlile voastre că, după cum s-a stabilit prin reguli străvechi, namilele trăiesc în adînc?

Planetarii subglobusieni făcură niște mișcări sălbatice, neobișnuite pentru o comportare civilizată și strigară:

— Cine a hotărît asta?... Și cînd?...

— O să vă mirați poate... Cuvintele erau ale primului vorbitor. Am învățat cam prost în școli... Există la noi un curent care spune că trebuie să înveți din propria ta viață.

Amon tresări. Erau și printre prietenii lui unii care gîndeau astfel...

— Dacă încetați cu amenințările, n-aveți decît să faceți ce vreți... V-am putea da o încuviințare de cîteva ore...

Ceilalți privitori scuturară din cap:

— La ce bun?

Atunci, unul dintre ei începu o frază cu adevărat globusiană:

— Dacă îi vom lăsa pe ei, vor pleca, dar se vor mai întoarce. Vor veni și alții din subterane... Acolo sînt mulți — mai mulți decît noi...

Amon grăi:

— Înțelegerea aceasta a lucrurilor e veche... Am mai auzit-o... Sînt Amon cel tînăr, fiul marelui Amon...Ascultați ce vă spun... Nu e mare lucru o încuviințare de cîteva ore...

— O clipă, zise cel mai impunător dintre noii veniți. Trebuie să ne odihnim... Aveți un al naibii parfum în orașul ăsta... Nu zic că-i rău... Dar ne amețește...

Toți cei din grup își luară pozițiî de odihnă, în timp ce de jur-împrejur ceilalți îi priveau:

— Prin urmare așa arată cerul, zise cineva. E al naibii de obișnuit... Mă așteptam să zăresc sorii...

— La ora aceasta, grăi Amon, ei au apus...

— Pesemne că noi cei de dedesubt am cam pierdut măsura vremii. Ni se părea că o să nimerim în plină zi...

— Puteți să vedeți în schimb sateliții și insulele cu laboratoare...

Globusianul întoarse morocănos capul:

— Noi v-am ajutat să le faceți... Pe urmă adăugă: Nu știu dacă merita să trecem prin atîtea ca să le vedem. A trebuit să demontăm nu știu cîte sonerii de alarmă...

— De ce nu-i omorîm, zise cu nerăbdare unul dintre orășeni... Le-am dat explicațiile trebuincioase și totuși nu vor să înțeleagă...

— E limpede că asistăm la o delăsare a moravurilor, spuse altcineva... Mai mult, ar fi fost omorîți pe loc...

Un oarecare ridică din umeri:

— Legile au îmbătrînit...

— Ei, și acum rămîneți cu bine, hotărî unul dintre planetarii adîncurilor... Vă mulțumim pentru că v-a lăsat inima să ne dați ceea ce era al nostru... Și dumitale, sper că avem prilejul să-ți arătăm că nu am uitat...

— Încotro? întrebă Amon...

— Încotro? murmură al doilea globusian din adîncuri... La vînătoare... De sfincși.

. . . .

Grupul subglobusienilor n-ar fi ajuns în chip firesc foarte departe... Știrile despre apariția lor îi sosiră însă marelui Amon la începutul orei de gîndire și nimeni nu îndrăzni să-l tulbure. Pe de altă parte și numărul celor care îi înconjuraseră scăzu văzînd cu ochii. Rămaseră doar paznicii aspiratoarelor și ai scărilor rulante. Ei îi mai urmăriră o vreme, neplăcut surprinși de desfășurarea evenimentelor, dar impasibili în aparență, ca toți reprezentanții ordinii din univers... Chipul lor, uneori fără umbră (cîțiva dintre paznici își trimiseseră doar imaginile), însoțea de la oarecare distanță pașii nesiguri ai planetarilor din adînc, cînd, pe neașteptate, pieri cu desăvîrșire...

Locuitorii continentului subteran se pomeniră astfel într-un oraș care părea pustiu. Casele adormiseră parcă, vegheate de imobilitatea strălucitoare a satelitului, atît de apropiat încît ai fi zis că îl simți prin aerul pur cum se leagănă legat prin niște fire invizibile de oraș ca de o uriașă nacelă...

Namilele — erau patru, doi bărbați și două femei — treceau mergînd, într-o inconștientă beție. Deși făceau parte dintr-un neam de constructori talentați și capabili, dintr-o lume eroică, aduseseră dintotdeauna pentru cei ce trăiesc deasupra, la lumina ade-

părată, cu strălucita misiune de a gîndi și concepe, în semiinactivitatea marilor creații — și ură și admirație...

Pe străzile orașului de suprafață se auzeau limpede sunînd pașii izolați ai drumeților. Umbre de statui căzînd pe căile de acces dădeau singure senzația unei amenințătoare, masive, imuabile prezențe... Erau căi destinate unei foarte primitive treceri pedestre, mult prea netede pentru ca să indice accesul unui vehicul.

Spre deosebire de orașele subterane continuu zdruncinate de trecerile transporturilor febrile, circulația în orașul lui Amon se făcea pe jos, locuitorii considerînd mersul o plăcere și un exercițiu.

Noii veniți priveau în jur cu o lăcomie sălbatică. Ajunși la unul dintre turnurile de zbor, porniră pe scara metalică în interiorul coloanei formate din nenumărate romburi.

Rîdeau inconștienți și-și aruncau unul altuia glume, în care licărea o nemărturisită spaimă.

Sus, pe platformă, vehiculele de zbor veneau și plecau cu o regularitate mecanică și cei patru urcară într-unul dintre ele. Nu știau unde se duc, dar pentru moment n-avea nici o importanță... Aparatul în care se aflau se ridică la o oarecare înălțime și ei putură astfel vedea extraordinara economie și ingeniozitate cu care fusese exploatat fiecare spațiu în acest oraș imens, care practic se întindea peste aproape întregul continent...

Siluetele înalte, ușor fosforescente, ale unor plante uriașe, răzbeau ici și colo printre locuințele comune, iar aceste plante fuseseră obligate, printr-o migăloasă și îndelungată muncă răbdătoare, să-și adune frunzișul aproape de vîrf și să-și răsucească ramurile asupra lor însele, în spirale...

Subglobusienii trecură peste pădurea întunecată de pompe care lucrau fără oprire, trimițînd aer curat în subsol, apoi aparatul coti și priveliștea atinse cu o aripă sălbăticiunea naturală a marilor rezervații... În zori, cînd rachetele în care se aflau Amon și prietenii lui țîșniră cu vuiet spre laboratoarele și insulele plutitoare, grupul celor patru poposise pe malul mării.

Aparatul de zbor aterizase cu o automată siguranță pe un promontoriu, unul din locurile de predilecție ale globusienilor din orașul lui Amon.

Era una dintre acele admirabile dimineți în care se vedeau răsărind ambii sori, de o parte și de alta a promontoriului, și ziua izbucni de aceea cu o deosebită căldură. Marea, spumegînd veșnic, supusă nenumăratelor fluxuri și refluxuri, se liniștise întrucîtva sub vraja parcă a propriilor ei culori, și oamenii continentului subteran se simțiră deodată descătușați și fericiți, ca toate ființele simțitoare și gînditoare în fața imensității frămîntate și mobile a mării, această metaforă oferită de natură sufletului lor...

Începu o simplă și elementară atingere a mării, o hîrjoană cu valurile în fierbințeala dimineții. Cele două perechi de vagabonzi erau tineri, și pentru ei gîndurile încetaseră să mai existe în

senzualul contact cu nisipul, cu aerul, cu marea, care toate le ofereau senzații nemaitrăite...

A trecut astfel o vreme... Deodată, aerul pur fu străbătut de ecoul slab al unui chiot și la orizont își făcu apariția un globusian mic, eternul vagabond al plajelor, atras nu de măreția peisajului, ci de măruntele comori ale nisipului și ale apei... Copilul scoase un al doilea strigăt și se apropie alergînd. Ajuns însă la o oarecare distanță, se opri. Se înclină politicos, plin de cea mai desăvîrșită bunăcuviință, și luă loc pe una dintre dunele apropiate.

La început subglobusienii nu părură să-l ia în seamă. Băiatul scoase din buzunar un fel de cutie mică, o muzicuță care scotea sunete uniforme și joase, și deodată o ființă acvatică măruntă, dar monstruoasă ca înfățișare, făcu un salt deasupra valurilor și recăzu zgomotos. La malul mării apărură cîteva crustacee amfibii... Băiatul luă muzicuța de la gură, privi mîndru și rîse...

— Dă-ne și nouă cutia asta, îl rugă una dintre femei.

Băiatul nu se urni. Ba chiar întoarse capul în altă parte. Cei patru tineri se răsturnaseră în nisip și îl priveau.

— Dă cutia, nu înțelegi, se răsti unul dintre bărbați.

— Nu se poate... nu e sănătos...

— Atunci pleacă, se prefăcu furios tînărul planetar din adînc.

— De ce strigi, se miră băiatul... Așa se vorbește la voi, strigat ?...

Avea un fel al lui hazliu de a vorbi, căci mînuia cu stîngăcie aparatul de proiectat imagini.

Tinerii se întoarseră, dar cînd îl priviră iar, lîngă el se mai aflau cîțiva copii, răsăriți nu se știe cum, așezați pe dunele alăturate. Alții veneau înotînd în nisip, de parcă ar fi fost chemați prin cine știe ce tainice semnale, înspre ceva nespus de interesant. Erau ca un pîlc de mici animale inteligente și care-i priveau...

— Veniți să vedeți, le strigă primul băiat. Namile... Apoi întrebă : Sînteți cu adevărat namile ?

— Ce-ți pasă, zise morocănos planetarul din adînc.

— N-am văzut namile niciodată, așa încît, firește, îmi pasă. Și de unde ați venit, din mare ?

— De ce din mare ?

— Îmi închipui că acolo, în adîncul mării, e o gaură prin care se ajunge în continentul vostru... Mi-ar plăcea să locuiesc pe continentul vostru și să văd sorii artificiali și oamenii care lucrează cu mîinile. Ar fi foarte interesant... Spuneți-mi, dacă aș locui dedesubt, m-aș face și eu ca voi ?

— Pesemne...

Cei patru globusieni se întoarseră pe spate și se simțeau cuprinși de o dulce amețeală... La stînga lor, o gură nevăzută mușca discul solar. Începea o eclipsă.

— Nu mi-ar plăcea să fiu namilă, urmă netulburat copilul. Se zice că namilele sînt cei mai urîți globusieni... Apoi întrebă : E adevărat că namilele sînt cei mai urîți globusieni ?

— E foarte adevărat, încuviință acru cel de-al doilea dintre tineri... N-ai decît să te uiți și să vezi singur...

Copilul privi gînditor, dar nu păru gata să confirme.

— Există ceva pe lume mai urît decît namilele? voi să afle mai departe.

— Mai bine ne-ai da muzicuța, zise una dintre femei, întinzîndu-se. Află că și mai urît e chipul celor care nu locuiesc în adîncuri.

Tinerii se simțeau bine... Nu aveau chef să se supere.

— Întrebi cam multe, spuse unul dintre ei. Iar celălalt adăugă:

— Și ce ai vrea să mai știi?

— Aș vrea să știu, spuse băiatul după cîteva clipe de tăcere și într-un cu totul alt fel, tremurat și sfios... Aș vrea să știu de ce pun eu atîtea întrebări?!...

— Fiindcă ești globusian de suprafață, strigă primul tînăr și se ridică pe jumătate... Dacă ai fi fost de pe la noi, ai fi aflat la școală din vreme că nu e bine să întrebi atît... Dar fiindcă veni vorba, de ce nu ești la școală?... Hai, cărați-vă la școală cu toții...

— Noi nu mergem la școală, zise băiatul...

— Cum?

— Da, pe noi părinții noștri nu ne lasă la școală și ne țin pe lîngă ei. Învățăm din ceea ce aflăm singuri...

Băiatul începu să sufle în cutia lui cu sunete joase. Și ceilalți copii făcură la fel... Căldura se mai domolise. Soarele din stînga pierise pe trei sferturi. Cei patru oameni puternici adormiră...

GALIA GRUDER

Grădinile albastre

Ghizii abia pridideșc să îndrume grupurile compacte de turiști care se revarsă într-un șuvoi nesfîrșit printre livezile și cîmpurile de flori. În aerul pur al dimineții de primăvară, totul pare sărbătoresc aici, un decor ireal, pictat în tonuri de violet și albastru.

La poalele pereților stîncoși ce mărginesc canioanele, ierburile înalte ale pajiștilor se leagănă în bătaia vîntului, albastre ca valurile mării. Vișinii robuști, scăldați în ploaia de flori violete, străjuiesc nesfîrșitele plantații de trandafiri și lalele. Lalelele sînt mîndria cea mare a gazdelor.

— Au fost aclimatizate printre primele. Bulbii au fost aduși direct din Olanda, au fost selecționate cele mai frumoase specii — albe, galbene, stacojii, pestrițe. Au prins de minune în solul virgin, dar cînd au apărut bobocii de floare, grădinarii n-au putut să-și creadă ochilor — culorile erau cu totul altele ! De la albastrul cel mai deschis pînă la indigo și violet. Știți, influența cantităților mari de cobalt, nichel și zinc din solurile de la adîncime s-a manifestat din plin asupra vegetației. La fel s-a întîmplat și cu trandafirii.

Ziua se apropie de sfîrșit. Cu brațele încărcate de flori, turiștii se îndreaptă spre rachetodrom. Soclul monumentului de la intrare este acoperit cu un covor gros de flori albastre. Cei care pleacă se opresc o clipă să contemple sculptura care înfățișează chipurile a doi bărbați — un bătrîn și un tînăr —, apoi depun o floare pe soclu. Pentru miile de vizitatori ce părăsesc în seara zilei de primăvară a anului 2065 rachetodromul, monumentul din granit violet reprezintă deja trecutul, istoria...

Fata în halat albastru deschise ușa fără să bată și intră în birou. Rosti cuvintele rar, uimitor de stăpînă pe propria-i voce :

— Racheta R-12 urmează să atingă suprafața lui Marte astăzi, la ora 23, 16 minute și 22 de secunde.

Puse pe masă diagrama cu calculul traiectoriei.

— Mulţumesc, dragă...

Totul era ca de obicei, nimic nu trăda tensiunea ultimelor săptămîni. Printr-o înţelegere tacită, acum cînd aşteptarea se apropia de sfîrşit, colaboratorii aproape că nu-şi vorbeau. Fata se întoarse şi ieşi fără zgomot, la fel cum intrase.

Mecanic, profesorul citi data notată pe diagramă : 5 octombrie 2005... Mai rămîneau doar cîteva ore...

Cîteva ore. Nimeni nu poate face nimic în faţa scurgerii timpului. Dar cît timp vor dura aceste ore va mai exista o speranţă. Puse diagrama traiectoriei alături de unicul mesaj recepţionat de pe R-12, ale cărui cuvinte le ştia de mult pe dinafară :

„Nu încercaţi să deviaţi traiectoria rachetei. Am deconectat toate aparatele de recepţie a semnalelor, inclusiv radio. Vreau să ştiţi că plecarea mea nu este un gest pripit, ci rodul unei hotărîri ferme şi gîndite. Voi fi prudent. Numai dacă există o cauză certă care împiedică declanşarea reacţiei de la distanţă, o voi declanşa. Te rog să mă ierţi, tată".

Bătrînul îşi sprijini capul în mîini. Îşi aminti ultima lor convorbire...

— Ce crezi că se întîmplă acolo, tată ?

— După cîte vezi nu se întîmplă nimic !

— Dar de ce ? Am revăzut din nou toate calculele, înregistrările. Aparent, totul e în perfectă ordine. Şi totuşi !

— Poate a intervenit o centură de radiaţii după ce s-au înapoiat rachetele de control... Poate... Sînt atîţia de „poate"... Dacă eram acolo...

— Ce tot spui, tată ! Cum puteai fi acolo ?! Declanşarea este comandată ! Reacţia poate izbucni din moment în moment !

— Sigur... sigur... Numai că nu izbucneşte !

— Ascultă, tată, mi s-a spus că ai fost astăzi la rachetodrom...

— Da, şi ce-i cu asta ? O cursă obişnuită de control. De ce mă întrebi ?

— Aşa, într-o doară... Noapte bună, tată, eşti obosit.

— Foarte. Noapte bună.

În aceeaşi noapte, spre dimineaţă, a sunat strident telefonul.

— Profesore, aici rachetodromul... A evadat o rachetă !

— Ce tot spui ?! Cînd ? Ce fel de rachetă ?

— Acum cîteva minute. R-12, cu un om la bord...

Aşa ceva nu se mai întîmplase niciodată. Rachetele plecau conform unui program riguros. Nici o rachetă nu putea porni fără ştirea lui. Dar un specialist de cea mai înaltă calificare — inginer şi pilot totodată — putea să declanşeze din interior aparatele de propulsie ale lui R-12, racheta cea mai rapidă dintre toate navele interastrale construite pînă atunci...

— Stabiliţi traiectoria! Transmiteţi ordinul meu: întoarcerea imediată! În caz de nesupunere — declanşaţi urgent dispozitivul de frînare prin telecomandă! Plec spre voi...

Peste zece minute intra în pavilionul pentru urmărirea zborului navelor cosmice.

— Traiectoria?

— Marte!

— Ordinul meu?

— Nici un răspuns!

— Aţi comandat frînarea?

Cel întrebat ezită o clipă...

— Motoarele lui R-12 nu răspund la comenzile noastre...

Căută cu privirea un scaun. Se aşeză. Abia atunci puse întrebarea al cărei răspuns îl ştia dinainte:

— El a plecat?

— Da, profesore...

Peste cîteva ore sosi mesajul de pe R-12. Nu le rămînea nimic altceva de făcut decît să aştepte, timp de zile, de săptămîni, pînă cînd R-12 va atinge planeta.

Bătrînul privi la ceas. Aşteptarea se termina... era trecut de ora 22...

Gîndul îl purtă cu patruzeci de ani în urmă. Era un tînăr asistent foarte puţin cunoscut cînd luase parte, în vara anului 1964, la lucrările Congresului internaţional pentru cercetările spaţiale. Din zecile de lucrări prezentate, i s-au întipărit în minte datele seci ale unui referat:

„Cu prilejul opoziţiei planetei Marte din 1962—1963, în urma cercetărilor făcute cu telescopul de 2,5 m de la Mount Wilson s-a determinat compoziţia atmosferei marţiene. Aceasta este: 25 la sută bioxid de carbon şi 75 la sută azot. S-a pus în evidenţă şi existenţa vaporilor de apă".

Deci o atmosferă lipsită de oxigen, o atmosferă neprielnică vieţii! În astfel de condiţii nu este posibilă nici o ardere... Nu poate exista un metabolism de tip terestru. O atmosferă de moarte... Ce păcat!

Absorbit de alte lucrări, uită pentru un timp datele referatului. I-au revenit în minte abia cînd şi-a reluat activitatea. Şi de atunci nu l-au mai părăsit nici o clipă. Ideea transformării atmosferei de pe planeta-soră a Pămîntului deveni pentru el o adevărată obsesie.

Soluţia îi veni brusc, într-o noapte de insomnie. Era atît de năstruşnică în simplitatea ei, încît părea neverosimilă: descompunerea bioxidului de carbon! Ar fi destul să scindezi moleculele acestui gaz, să eliberezi oxigenul legat de carbon, iar carbonul să-l laşi să se depună în formă solidă! Fiecare moleculă de bioxid de carbon va da naştere unei molecule de oxigen. Atmosfera lui Marte va conţine atunci 75 la sută azot şi 25 la sută oxigen. Va fi întru totul similară celeia de pe Pămînt, ba chiar ceva mai bogată în oxigen! I-a apărut în faţa ochilor viziunea unei planete, pe care oamenii vor descinde din cosmonave şi vor respira în

voie, fără să fie nevoiţi să poarte costumele grele de scafandru... Îşi imagină planeta acoperită de grădini şi de flori — doar există apă ! Şi pentru prima dată după luni de nelinişte adormi fericit...

Ceea ce apărea atît de simplu într-o noapte de insomnie s-a dovedit extraordinar de greu în realitate. A avut de înfruntat adversitatea majorităţii specialiştilor, care i-au catalogat proiectul drept o elucubraţie a unei minţi exaltate. Dar incomparabil mai greu de biruit decît scepticismul oamenilor a fost rezolvarea tehnică propriu-zisă a problemei. Abia după ce şi-a cîştigat o faimă mondială în alte domenii ale cosmochimiei, a putut ataca în sfîrşit, cu tot arsenalul ştiinţei moderne, singura problemă ce-l pasiona cu adevărat : transformarea atmosferei lui Marte. După nesfîrşite studii, calcule, cercetări, a rezultat clar că numai cu ajutorul energiei atomice se poate produce scindarea aproape instantanee a bioxidului de carbon din întreaga atmosferă a planetei. Rezolvarea unei probleme năştea însă alte probleme. Alţi ani de zile au fost necesari pentru a descoperi astfel de condiţii de desfăşurare a reacţiei, încît oxigenul pus în libertate să nu se combine instantaneu cu azotul, înlocuind o atmosferă inertă printr-una toxică ! Iar după ce s-a văzut că o astfel de reacţie este posibilă, s-a ridicat o nouă problemă — cea a presiunii atmosferice. Grosimea atmosferei de pe Marte fiind cu mult mai mică decît cea de pe Pămînt, chiar dacă se realiza o compoziţie chimică a gazelor identică aceleia terestre, corpul uman n-ar fi putut suporta presiunea atmosferică prea scăzută. Proiectanţii şi începuseră să calculeze adîncimile „puţurilor" ce trebuiau săpate pe Marte, pentru a se realiza pe fundul lor o presiune acceptabilă pentru viaţa oamenilor, cînd însăşi natura planetei le veni în ajutor : celebrele canale de pe Marte s-au dovedit a fi nişte canioane adînci de zeci de kilometri. Se înlătura ultimul obstacol : în imensele văi naturale, pe fundul cărora presiunea atmosferică va diferi cu puţin de cea de pe Pămînt, se va concentra viaţa oamenilor...

Conducerea ultimelor lucrări, expedierea rachetelor cu încărcătura atomică le-a încredinţat fiului său, omul cel mai drag pe care-l avea pe lume. În limpezimea minţii lui, de o logică de fier, avea o încredere neclintită. Uneori bătrînul spunea zîmbind ironic :

— Aşa sînt copiii romanticilor... Dintr-un tată entuziast, un fiu, numai calcul şi raţiune !

„Experimentul Marte", cum îl denumeau cu toţii, fusese pregătit pînă în cele mai mici amănunte pentru începutul lui septembrie 2005. În sfîrşit, a fost transmisă comanda de declanşare

a reacției nucleare. Nu se intimplă nimic. Zile în șir repetară comanda la intervale regulate. Dar mereu fără nici un rezultat.

În ziua de 12 septembrie 2005 evadă spre Marte racheta R-12.

★

Ora 23. Puse mesajul și diagrama într-un sertar. Apoi porni spre pavilionul de urmărire a zborurilor cosmice.

Ora 23, 16 minute.., cinci secunde, zece secunde... Acum!

...Pentru revizia dispozitivului de inițiere a reacției nucleare erau necesare cel puțin zece, douăzeci de minute. Pentru pornirea înapoi spre Pămînt a cosmonavei încă minimum douăzeci. Dacă în următoarele treizeci de minute nu se va intimpla nimic — ar mai putea reveni!

Trecură un minut... două... trei...

După opt minute, acele aparatelor pentru înregistrarea fenomenelor de pe Marte au sărit brusc din locul lor, iar observatorii de la telescoape au văzut globul planetei învăluindu-se într-o ceață verzuie.

— Reacția! S-a declanșat reacția!

— Raportați permanent! ceru bătrinul.

— Conținutul de oxigen în creștere... 7 la sută... 12 la sută... 18 la sută...

— Nu se mai înregistrează benzile caracteristice ale bioxidului de carbon...

— A început ninsoarea de carbon. Totul — normal. Reacția s-a terminat.

Bătrînul repetă încet, cu un glas lipsit de orice inflexiune:

— Reacția s-a terminat.

Tot ce și-a dorit mai mult vreme de-o viață întreagă era realizat. Dar acum dispăruse speranța. Toți cei aflați în pavilion știau că acela ce declanșase reacția n-a avut timpul necesar să părăsească planeta. Nimeni nu scoase o vorbă.

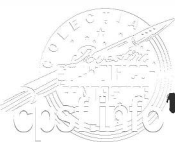
Brusc, izbucni un hohot de plîns. Fata în halat albastru plîngea cu sughițuri, tare, strident, rupea în sfîrșit cu țipătul ei conspirația de calm aparent și tăcere.

Bătrînul se sculă, ajunse în dreptul fetei. Își sprijini mîinile uscate pe umerii ei, zguduiți de plîns. Printre hohote, fata îngăimă:

— Vă iubea atît... Ați fost la rachetodrom... și a crezut că dumneavoastră...

Bătrînul se înclină și-i șopti la ureche:

— Știu totul, dragă... Te rog nu mai plînge... Ești tînără... peste cîțiva ani te vei putea duce acolo... să plantezi primele flori în canalele de pe Marte...

VICTOR KERNBACH

TRUBADURUL 0114 X K 13

Nu se întoarse acasă. Laboratorul lui era lîngă un parc şi, fiind o noapte de august senină, se opri puţin între copaci, legănîndu-şi cheile pe deget ca să se uite la cer. Nu cunoştea decît stelele clasice şi chiar dintre ele se căzni mult timp să găsească semaforul roşu al planetei Marte, care deodată îl interesă grozav. Apoi părăsi parcul şi intră în laborator. Lucră toată noaptea. Dimineaţa dormi concentrat o oră, făcu un duş rece în baia cu ozon, micul robot pe rotile îi aduse o cafea, pe care inginerul o bău, aducîndu-şi deodată aminte de lingvist. Îi telefonă. Lingvistului ideea îi plăcu, mai cu seamă că lucrarea pe care se pregătea s-o publice era tocmai ceea ce îi trebuia acum inginerului...

Lingvistul veni, rîzînd.

— E drăguţă ? zise el.

Inginerul roşi puţin şi zise după o pauză :

— M-am gîndit la *el*... la XK.

— Care XK ? întrebă lingvistul foarte mirat. Eu te întreb de ea.

— Las-o deocamdată, zise inginerul. Tot el e mai potrivit... ai mai lucrat la el. Cel dintre ferestre, 0114 XK 13.

— A ! ăsta argintiu... Dar cum ? Renunţi la... parcă e traducător pentru trei limbi, ortograf, jucător de şah ! Mai suportă ?

— Suportă, zise liniştit inginerul.

— Şi vrei tot ? întrebă lingvistul, aruncîndu-şi privirea spre calendarul automat.

— Nu tot, zise inginerul, numai un gen. Pentru rest o să vedem mai tîrziu.

— A, vrei o experienţă pe viu mai întîi ! exclamă lingvistul. Bine şi aşa...

Lucrară mai multe săptămîni. Între timp, inginerul se mai duse de cîteva ori acolo, fiindcă nu putea să nu se ducă, deşi ar fi dorit să nu se mai ducă deocamdată. La una dintre întîlnirile cu ea, el îi spuse :

— În curînd dorinţa ta va fi îndeplinită ! Şi zîmbi.

Ochii ei verzi se deschiseră larg, poate numai miraţi şi il cercetară un răstimp, fără pătrundere. Apoi ea spuse cu voce cochetă :

— A, n-am spus niciodată că-i obligatoriu. Deşi ar fi tare frumos dacă ai şti şi tu...

— Poate că am să ştiu curînd, spuse el şi roşi.

Ea, crezînd că el roşeşte din timiditate, îl luă de mînă, dar numaidecît îşi retrase degetele şi se duse la aparatul de radio, pe care-l deschise.

— Sau vrei să pun magnetofonul ?! zise ea nehotărîtă. Am benzi noi, foarte frumoase.

— Nu, zise el. Stai cu mine. Dacă vrei, fără muzică...

Ea închise aparatul de radio şi veni din nou lîngă el.

— Am uitat că ţie nu-ţi place arta ! zise ea cu regret. Tu eşti inginer.

— Ba îmi place ! zise el. Chiar foarte mult... Bach, Strawinsky...

— Ei, Bach, Strawinsky ! O, dacă ai compune şi tu muzică sau măcar mi-ai scrie nişte versuri de dragoste... atunci aş vedea într-adevăr dacă...

— Dacă te iubesc ? El oftă discret. Ce să fac, deocamdată n-am putut. În curînd...

— Ei, în curînd ! Ea se ridică şi începu să se plimbe privind covorul. Aici e aşa, ori poţi ori nu poţi ! Ce-i asta „în curînd" ! ?

— Vezi, începu inginerul, eu n-am fost programat... asta... cum se spune ?... n-am *talent* pentru producerea artei. Eu gîndesc în alte formule...

— Formule ! Auzi, formule !... zise ea indignată. Mai bine să-ţi fac o cafea... un filtru bei ?

— Da, zise el stînjenit.

Ea ieşi legănîndu-se uşor, şi el îi urmări sfios silueta bine sculptată. Din uşă fata începu să cînte un twist foarte vechi, apoi se auzi şi apa curgînd din robinet împreună cu un clinchet de linguriţă.

— Ciudat algoritm ! spuse în şoaptă inginerul.

— Ai zis ceva ? strigă ea, veselă, de dincolo.

— Nu ! zise inginerul.

— Mi s-a părut că ai zis ceva ! răspunse ea, mai cîntă puţin, apoi veni cu cafeaua şi, turnînd-o în ceşti, adăugă : Sînteţi buni la ceva şi voi, inginerii : uite ce repede se face cafeaua în aparatele astea !

El ar fi vrut să plece, să nu-şi mai bea cafeaua, să nu mai vadă ochii verzi care se mişcau alene, ori stăteau mijiţi la auzul ritmurilor de dans, ori se deschideau cu totul mari şi rotunzi cînd el scăpa vreo frază dificilă, venită după el din laboratorul cibernetic.

Totuşi, după cafea, inginerul plecă. După o săptămînă, fata veni îmbrăcată cu oarecare pedanterie, dar şi cu tranzistorul în poşetă (avea o minusculă combină, cu televizor stereoscopic şi magnetofon cu benzile cît firul de păr), afişîndu-şi ochii verzi miraţi în pragul laboratorului cibernetic. Inginerul o primi vesel, vorbindu-i de astă dată, spre surprinderea ei, fără nici o sfială.

— Vrei o cafea? zise inginerul.

— Vreau! zise fata. Dar tu ştii să faci? Ai cafea aici, în laborator?

— N-o fac eu! zise el şi apăsă în capătul unei claviaturi. După un minut, o măsuţă pe rotile alunecă spre el, însă inginerul zise: Eu sînt al doilea! şi măsuţa se opri lîngă fată, care întîi privi speriată, apoi rîse, luîndu-şi ceaşca de cafea. Şi, în acelaşi timp, inginerul scoase dintr-un sertar o foaie dactilografiată şi începu să citească:

Treci repede, oră, vreau ceasul de seară,
Opreşte-ţi căluţul cu aripi la scară.
Treci, oră, întinde-te, umbră... Ispită,
Adună-mă-n păsări şi-n frunza umbrită.

— Vai! suspină fata, cu ochii lucind miraţi, dar inginerul urmă:

Dă-mi calul şi flacăra mantiei mele:
M-aşteaptă iubita sub neguri sau stele.
Adună-mă, oră, în tine şi pieri
În limpezi şi fără de timp adieri!

— Dar e de stil vechi, aproape trubaduresc! răsună o voce baritonală din fundul laboratorului. Inginerul scrîşni din dinţi.

— Cine mai e la tine? întrebă fata, speriată.

— *El!* zise inginerul supărat. Îşi depăşeşte atribuţiile. Ştii, l-am programat cu ajutorul unui lingvist, care...

—E drăguţ? întrebă fata, cochetînd.

— Cine?

— Lingvistul.

— Nu. Adică e. Dar acum nu e aici. *El* vorbeşte... se autocomentează. Aşa a vrut celălalt. Zicea că dacă tot e poet să fie un poet cu simţ autocritic.

— Cine, lingvistul? întrebă fata cu uimire. E poet?

— Nu e poet! zise inginerul.

— Atunci cine e poet? zise fata. Mie poezia asta mi-a plăcut... A! ziceai că tu ai s-o faci! Tu ai făcut-o?

— Da. Adică...

— A! zise fata, ai copiat-o de undeva pentru mine...

— Nu! zise inginerul. Poezia e absolut inedită, nu aparţine nimănui, numai ca stil, ştii... eu...

— Deci ai scris-o tu! Bravo, meriţi o sărutare.

Inginerul roşi şi zise cu voce tremurătoare:

— Nu chiar eu...

— A, deci tot ai copiat-o ! și fata se sculă din fotoliu, supărată. Vrei să-ți rîzi de mine, probabil ! adăugă ea, fixîndu-l cu ochii ei verzi. Spune drept, vrei să-ți rîzi de mine ? !

— Nu, draga mea, nu ! El a scris-o, la ordinul meu !

— Cine, lingvistul ? strigă fata.

— Nu lingvistul, dragă. El, 0114...

Abia atunci fata se uită încotro arăta mîna inginerului, și ochii îi căzură pe zecile de lumini ale unui dulap cromat din difuzorul căruia, așezat sub un ecran albăstrui, ieșea un foșnet continuu.

Fata se așeză în fotoliu, obosită.

— Acum înțeleg ! zise ea. Deci tot tu, iubitule... e ca un fel de dictafon.

Inginerul sări :

— Nu e dictafon, e o mașină gînditoare : ea compune ! Și inginerul se duse la claviatura mașinii, comandînd alt poem. În cîteva minute, 0114 XK 13 se execută. Dintr-o deschizătură îngustă, ca a vechilor cutii de scrisori, începu să iasă o foaie dactilografiată și în același timp vocea baritonală dicta prin difuzor poemul. Fata asculta fermecată. Într-un tîrziu zise :

— Tot pentru mine e ?

— Da, tot pentru tine ! zise fără chef inginerul.

Fata se apropie de mașină și îi dezmierdă ușor cutia cromată. Apoi întrebă cu oarecare călinerie :

— XK ăsta n-ar putea să și iubească, de vreme ce face versuri de dragoste ? !

Inginerul nu-i răspunse.

— Ești supărat ? întrebă ea. Sau ai de lucru...

Inginerul nu-i răspunse, doar se uită la masa de scris. Ea crezu că pricepe și adăugă :

— Dacă ai ceva urgent de lucrat, lucrează. Eu o să mă uit la XK !

— Nu propriu-zis de lucrat, îngăimă inginerul. Trebuia să discut zece minute cu profesorul... Hai și tu !

— Nu, zise fata. Du-te. Eu te aștept aici ! Și, pentru că inginerul se uită lung spre laborator, ea preciză : Nu umblu la nimic, n-am să stric nimic, am să fiu foarte cuminte !

— Atunci mă întorc curînd, dacă nu te superi ! zise inginerul. Dacă mai vrei o poezie, apasă întîi clapa asta, pe urmă celelalte două, apoi care și cîte butoane vrei... aici, pe disc. Pa, eu mă întorc numaidecît.

Rămasă singură în fața lui XK, fata îl privi întîi cu îngrijorare, după aceea cu melancolie.

— Tu știi să faci numai poezii ? întrebă ea într-o doară, dar XK nu răspunse. Atunci fata apăsă prima clapă indicată de inginer și zise : Cum poți să-mi scrii poezii de dragoste dacă ești de metal ? Sau știi să și iubești ?

— Codul meu pentru poezie este romantic, zise atunci XK, fără să-şi moduleze omeneşte glasul baritonal sintetic.

— Încearcă! zise fata, dar XK tăcu şi atunci ea se repezi la el cu pumnii şi izbucni în plîns.

— Vrei să jucăm şah? o întrebă rece XK.

Fata rămase descumpănită o clipă, apoi plînse din nou. Zise printre sughiţuri:

— Cum să-ţi cer ţie sentiment dacă n-are nici constructorul tău! Sau e cineva în tine... un om pe care-l ascunzi? Şi ea încercă să se uite în spatele dulapului cromat, apoi se lăsă în genunchi şi privi dedesubt, după aceea ciocăni cu degetul ca la uşă, uşor, în ecran.

— Nu mă lovi, ai putea să mă strici! zise XK. Şi fata sări în lături. Apoi se linişti, se duse să se aşeze în fotoliu şi, văzînd că inginerul întîrzie, începu să cînte o veche romanţă, însă se întrerupse nemulţumită, fredonă cîteva clipe un twist sau altceva sincopat, după care se aşeză mai comod şi începu să-i vorbească maşinii despre tainele dragostei ca într-o prelegere ştiinţifică. Cînd tăcu, văzu cu surprindere clipirea din ce în ce mai rapidă a luminilor de control, pe ecran se succedau calcule şi ecuaţii pe care ea nu le pricepea; în fine, difuzorul maşinii rosti o frază în proză cu conţinut erotic. Fata deschise uimită gura, rămînînd aşa.

— Eu te iubesc, fată cu ochi verzi! zise robotul.

Fata se ridică nehotărîtă, înaintînd cu spaimă spre dulapul cromat. Robotul vorbea iarăşi cînd în proză, cînd în versuri, cînd întrerupîndu-se pentru rezolvarea unor ecuaţii ce alergau nebuneşte pe ecranul albăstrui. Fata asculta şi privea vrăjită.

Interpretînd invectivele ei ca pe un ordin, trubadurul 0114 XK 12 se reprograma...

STEPHEN LEACOCK

Marele umorist canadian Stephen Leacock (1869—1944) s-a născut în Anglia, dar înainte de a împlini vîrsta de şapte ani a fost luat de părinţii săi în Canada. Acolo emigranţii au cunoscut viaţa grea a fermierilor săraci. Despre aceste greutăţi stă mărturie o carte autobiografică „The boy I left behind me" („Băiatul pe care l-am lăsat în urma mea"). Colegiul şi universitatea le-a urmat la Toronto, apoi a studiat economia politică la Chicago, în S.U.A., devenind doctor în filozofie şi primind postul de lector la Universitatea din Montreal. Prima sa culegere de povestiri, „Literary Lapses" („Greşeli literare"), a apărut în 1910. A urmat în 1911 volumul „Nonsense Novels" („Romane absurde"), din care este extrasă povestirea de faţă; în 1913 apare cartea „Behind the Beyond" („Dincoace de dincolo"), urmată de multe altele. În 1945 e publicată postum ultima lucrare a lui Leacock „Last leaves" („Ultimele frunze").

„The Man in Asbestos", nuvela pe care o prezentăm aici cu unele prescurtări, este o parodie a povestirilor ştiinţifico-fantastice. Leacock satirizează în ea societăţile „ideale" ale viitorului imaginate de unii scriitori în romanele din acea vreme.

OMUL ÎN AZBEST: o alegorie din viitor

De la început trebuie să admit că am făcut-o dinadins. Poate că, puţintel, şi din gelozie. Mi se pare o nedreptate ca alţi scriitori să fie în stare să se scufunde, după dorinţă, într-un somn de patru sau cinci sute de ani, să se avînte într-un viitor îndepărtat şi să devină martorii minunilor lui. Voiam şi eu să fac la fel

Am fost întotdeauna — şi mai sînt şi acum — un pasionat cercetător al problemelor sociale... Îmi place să mă gîndesc la vremea care va veni cîndva, cînd omul va fi cucerit natura, iar rasa umană, odinioară roasă de griji, va pătrunde într-o eră a păcii

Îmi place să mă gîndesc la acel viitor şi-mi era dor să-l văd. Aşa că m-am pregătit sistematic.

Planul meu era să adorm conform metodei obişnuite, pentru cel puţin două sau trei sute de ani, să mă trezesc şi să mă aflu în minunata lume a viitorului.

M-am pregătit de somn. Am cumpărat toate revistele umoristice pe care le-am putut găsi, chiar şi pe cele ilustrate. Le-am

cărat în camera mea de la hotel; o dată cu ele am adus un pateu de carne și cîteva duzini de clătite cu dulceață. Am mîncat pateul și clătitele, apoi m-am culcat în pat și am citit revistele umoristice una după alta. La sfîrșit, tocmai cînd simțeam o letargie îngrozitoare furișîndu-se asupra mea, am întins mîna după London Weekly Times și-am ridicat în dreptul ochilor articolul de fond.

Într-un fel era de-a dreptul o sinucidere, dar am făcut-o. Simțeam că mă părăseau puterile. Într-o cameră din cealaltă parte a hotelului cînta un tip. Vocea sa, la început puternică, ajungea la mine din ce în ce mai stins. Am adormit — un somn adînc, infinit, în care întreaga existență a lumii exterioare era înăbușită. Vag, simțeam cum trec zilele, apoi anii, apoi lunga defilare a veacurilor...

Pe urmă, nu treptat, ci dintr-o dată, m-am trezit, m-am ridicat în capul oaselor și am privit în jurul meu. Unde mă aflam? Aveam și de ce să mă întreb.

Zăceam, sau, mai bine zis, ședeam, pe o dormeză lată. Mă aflam într-o încăpere mare, întunecată, posomorîtă, cu un aspect părăginit, aparent — după cutiile de sticlă și făpturile împăiate pe care le conținea —, un fel de muzeu.

Lîngă mine stătea un om. Era spîn, nici bătrîn, nici tînăr. Purta haine dintr-un material care semăna cu cenușa hîrtiei arse. Mă privea liniștit, fără nici o surpriză sau vreun interes deosebit.

— Spune-mi imediat, am zis eu, nerăbdător să încep, unde mă aflu? Cine ești dumneata? In ce an sîntem: 3000... sau care?

Omul îmi răspunse contrariat:

— Ce ciudat, ce agitat vorbești!...

— Spune-mi, stăruii eu, ne aflăm în anul 3000?

— Mi se pare că înțeleg ce vrei să spui, îmi zise el, dar, de fapt, n-am nici cea mai mică idee asupra datei. Aș crede că e cam așa ceva, cu o aproximație de vreo sută de ani. Nimeni însă nu i-a mai numărat de atîta vreme, așa că e greu de știut...

— Nu mai numărați anii? am exclamat eu, sufocîndu-mă.

— Pe vremuri se obișnuia, răspunse omul. Îmi amintesc eu însumi că acum un secol sau două mai erau unii oameni care încercau să țină socoteala anilor, dar asta a trecut împreună cu multe alte manii de același fel. Păi la ce-ar fi folosit? urmă el, însuflețindu-se pentru prima dată. Înțelegi, după ce am eliminat Moartea...

— Ați eliminat moartea! am strigat eu, ridicîndu-mă. Dumnezeule!

— Ce expresie ai utilizat adineauri? a întrebat omul.

— Dumnezeule! am repetat eu.

— Aha, da, zise el, n-am mai auzit-o pînă acum. Dar ce spuneam? După ce am eliminat Moartea, Hrana, Schimbarea, ne-am debarasat, practic vorbind, de întîmplări și...

— Oprește-te! am strigat, simțind că mi se învîrtesc toate împrejur. Nu-mi spune atîtea lucruri în același timp.

— Hm! mormăi el, înțeleg. Probabil că ai stat adormit multă vreme. Haide, atunci, pune dumneata întrebări. Dar, te rog, cît mai puține și fără să fii prea interesat sau agitat.

Ciudat e că prima întrebare ce mi-a venit a fost:

— Din ce sînt făcute hainele astea?

— Azbest, a răspuns omul. Durează sute de ani. Avem fiecare cîte un costum și se mai găsesc depozitate miliarde de alte costume pentru cazul cînd cineva ar dori unul nou.

— Mulțumesc, am răspuns. Acum spune-mi unde mă aflu?

— Într-un muzeu. Obiectele din cutiile acestea sînt exemplare ca și dumneata. Dar, uite, zise el, dacă vrei să afli într-adevăr amănunte despre ceea ce, evident, e pentru dumneata o epocă nouă, coboară de pe platforma dumitale, vino pe Broadway și așază-te pe o bancă.

Am coborît. În timp ce treceam prin clădirea întunecată și acoperită cu praf, priveam cu curiozitate la figurile din cutiile de sticlă.

— Grozav! am exclamat, privind către un ins îmbrăcat în haine albastre cu centiron și cu un baston în mînă. Ăsta-i un polițist!

— Adevărat? zise noua-mi cunoștință. Așa arăta un polițist? M-am întrebat adesea care era aspectul lor. La ce erau buni?

— La ce erau buni? am repetat perplex. Păi stăteau la colțul străzilor.

— Aha, da, înțeleg, zise el, ca să poată să-i împuște pe oameni. Te rog să-mi scuzi ignoranța, continuă el, în ceea ce privește unele dintre obiceiurile voastre sociale din trecut. Cînd m-au educat, m-au operat pentru istorie socială, dar materialul întrebuințat era de calitate proastă.

N-am priceput de loc ce voia să spună, dar n-aveam timp să-l întreb, pentru că în acea clipă am ieșit în stradă și am rămas împietrit de uimire.

Broadway?! Să fi fost cu putință? Schimbarea era îngrozitoare! În locul bulevardului zgomotos, pe care-l cunoscusem, această pustietate tăcută, năpădită de ierburi. Clădiri mari, căzute în paragină din cauza uraganelor și a schimbărilor multiseculare, cu pereții acoperiți de ciuperci și mușchi! Nu se auzea nici un zgomot. Nu se mișca nici un vehicul. Deasupra capului nu se vedea nici o sîrmă. Nici un semn de viață sau de mișcare, cu excepția faptului că, din cînd în cînd, treceau încet, într-o parte și-n alta, oameni îmbrăcați în aceleași haine de azbest ca și cunoștința mea, cu aceleași fețe spîne și cu același aspect de vîrstă infinită.

Cerule! Asta să fie Era Cuceririi pe care sperasem s-o văd! Fusesem întotdeauna sigur, nu știu de ce, că omenirea era sortită progresului. Acest tablou al pustiului pe ruinele civilizației noastre

mă lăsa aproape mut de uimire. Pe stradă se aflau mici bănci, risipite ici-colo. Ne-am așezat.

— S-a ameliorat, nu-i așa, zise Omul în Azbest, față de cum l-ai văzut ultima dată? Vorbea vădit cu multă mîndrie.

— Unde sînt tramvaiele și mașinile? am întrebat cu răsuflarea tăiată.

— O, s-a terminat de mult cu ele, zise el. Ce îngrozitor trebuie să fi fost. Ce zgomot! Omul se cutremură, iar hainele-i de azbest foșniră.

— Bine, dar cum mergeți dintr-o parte într-alta?

— Nu mergem, răspunse el. De ce-am face-o? E același lucru dacă stai aici sau în orice altă parte. Și mă privi cu o plictiseală infinită. O mie de întrebări îmi veneau în minte simultan. Am pus-o pe cea mai simplă:

— Dar cum vă duceți la muncă și cum vă întoarceți?

— La muncă! zise el. Nu mai există nici o muncă. S-a terminat. Ultima muncă s-a isprăvit cu secole în urmă.

O clipă l-am privit cu gura căscată. Apoi m-am răsucit și am privit din nou pustiul cenușiu al străzii, cu oamenii în azbest mișcîndu-se ici și colo. Am încercat să-mi vin în fire. Mi-am dat însă seama că dacă voiam să mă descurc în acest viitor nou și nevisat trebuia s-o pornesc sistematic, pas cu pas.

— Văd că din vremurile mele și pînă acum s-au petrecut lucruri importante... Te-aș ruga să-mi îngădui să te întreb, în mod sistematic, iar dumneata să-mi explici treptat. Mai întîi ce vrei să spui cînd afirmi că nu mai există muncă?

— Păi a murit de la sine, răspunse ciudata mea cunoștință. Mașinile au ucis-o. Dacă-mi amintesc bine, chiar și pe vremea voastră existau un mare număr de mașini. V-ați descurcat binișor cu aburii, ați început-o bine cu electricitatea... Dar ați descoperit că asta nu vă aducea nici un bine. Cu cît mașinile erau mai bune, cu atît mai greu roboteați. Ritmul vieții devenea din ce în ce mai rapid. Vă plîngeați, dar nu puteați să vă opriți. Erați cu toții prinși în angrenajele propriilor voastre mașini. Nimeni nu putea să întrezărească viitorul.

— Asta-i adevărat, am zis. De unde știi toate astea?

— O, răspunse Omul în Azbest, partea asta din educația mea a fost bine operată... Hm, văd că nu înțelegi ce-ți spun. Nu face nimic, o să-ți explic mai tîrziu. Bun, apoi a venit, probabil la vreo două sute de ani după epoca dumitale, Era Marii Cuceriri a Naturii, victoria finală a Omului și a Mașinii.

— A fost cucerită Natura? am întrebat repede, cu un fior de speranță.

— A fost cucerită, zise el, a fost înfrîntă! A fost bătută pînă s-a oprit în loc! Evenimentele s-au succedat unul după altul, apoi mai iute și mai iute, iar într-o sută de ani totul s-a realizat. De fapt, deîndată ce umanitatea și-a folosit energia pentru descreșterea nevoilor ei și nu pentru creșterea dorințelor ei, totul a devenit

simplu. Mai întîi a apărut Alimentația Chimică. Pe vremea dumitale, mii de milioane de oameni arau și zgîriau pămîntul de dimineață pînă noaptea. Am văzut exemplare din astea — agricultori își spuneau. E unul în muzeu. După invenția Alimentelor Chimice am îngrămădit hrană suficientă ca să dureze secole. Agricultura s-a terminat. Mîncarea și tot ce-o însoțește — muncile casnice —, totul a luat sfîrșit. Actualmente înghiți o pilulă concentrată cam o dată pe an, și asta-i tot. Întreg aparatul digestiv, după cum știi, era un lucru dizgrațios, care, în evoluția utilizării sale, se umflase ca un morman de cimpoaie.

N-am putut să mă împiedic și l-am întrerupt :

— Dumneata și toți oamenii ăștia, am zis eu, nu mai aveți stomac, nu mai aveți aparat digestiv ?

— Desigur, avem, răspunse el, dar îl utilizăm pentru alte scopuri. Al meu este în mare parte umplut cu educația mea, dar uite că iar anticipez. Lasă-mă mai bine să continui ca mai înainte. La început a apărut Alimentația Chimică ; asta a eliminat aproape a treia parte din muncă, și apoi au venit Hainele de Azbest. A fost minunat ! Într-un singur an, oamenii și-au confecționat destule haine ca să le țină o veșnicie. Aceasta, desigur, nu s-ar fi putut întîmpla dacă n-ar fi existat Revolta Femeilor și Înfrîngerea Modei.

— Moda a fost înfrîntă ? am întrebat eu. Ideile acelea nebunești, extravagante despre...

Eram pe punctul de a mă lansa într-una dintre cuvîntările mele pasionate despre vanitatea rochiilor împopoțonate, cînd ochii mi s-au oprit asupra ființelor îmbrăcate în azbest și am încetat.

— S-au dus toate, zise Omul în Azbest. Apoi am înlăturat aproape total și schimbările de climat. Nu știu dacă pe vremea dumitale îți dădeai seama bine cîtă muncă se datora schimbărilor a ceea ce voi numeați vremea. Era nevoie de tot felul de haine, de case și de adăposturi speciale, de o grămadă de muncă. Cît de îngrozitor trebuie să fi fost pe vremea dumitale — vînt și furtuni, mase mari de umezeală, cum le ziceați ? a da, nori. Totul zburînd prin aer, oceanul plin de sare, nu-i așa ? răscolit de vînturi, zăpadă presărată peste tot, grindină, ploaie — ce îngrozitor !

— Uneori era foarte frumos, am spus. Dar cum ați schimbat toate astea ?

— Am ucis vremea ! răspunse Omul în Azbest. Simplu ca bună ziua — am ațîțat forțele ci una împotriva alteia, am modificat compoziția mărilor, așa încît partea de deasupra să devină mai mult sau mai puțin gelatinoasă. Nu știu cum s-o explic, pentru că operația asta nu mi-au făcut-o la școală, dar cerul a devenit cenușiu, așa cum îl vezi acum, iar marea de culoarea cauciucului și vremea mereu aceeași. Astfel ne-am dispensat de încălzire, de case și de o groază de muncă...

Tăcu o clipă. Începeam să pricep cîte ceva din cursul evoluției petrecute.

— Așadar, am zis, faptul că ați cucerit natura înseamnă că, actualmente, nu mai aveți nevoie să munciți ?

— Exact, n-a mai rămas nimic de făcut.
— Alimente sînt destule pentru toţi ?
— Prea multe, răspunse el.
— Case şi haine ?
— Tot ce doreşti, zise Omul în Azbest, fluturîndu-şi mîna. Iată-le aici. Du-te şi ia-le! Desigur, depozitele scad lent, foarte lent. Dar, desigur, o să mai dureze încă multe secole, n-ai grijă.
Atunci mi-am dat seama, pentru prima dată cred, ce însemna munca în viaţa din trecut şi cît de multe trăsături ale vieţii însăşi erau legate de efortul muncii.
Privirea mi se îndreptă în sus : sub acoperişul unei clădiri năpădite de ierburi se legănau ceea ce mi s-au părut a fi resturile unor sîrme de telefon.
— Ce s-a întîmplat cu toate astea, am întrebat, cu telegraful şi telefonul şi cu toate sistemele de comunicaţie ?
— Aha, zise Omul în Azbest, va să zică ăsta era telefonul ? Ştiu că s-a desfiinţat cu secole în urmă. La ce era bun ?
— Cum, am zis entuziasmat, păi cu ajutorul telefonului puteam discuta cu oricine, îl puteam chema pe oricine şi puteam vorbi la orice depărtare.
— Şi oricine putea să te cheme la orice oră şi să vorbească ? spuse Omul în Azbest, parcă înspăimîntat. Ce groaznic ! Epoca dumitale era, evident, teribilă. Nu, telefonul şi toate celelalte, transportul şi intercomunicaţiile, au fost desfiinţate şi interzise. N-aveau nici un sens. Uite, adăugă el, ceea ce nu înţelegi dumneata este că, după ce vremea dumitale a trecut, oamenii au devenit, treptat, tot mai rezonabili. Să luăm trenul ; la ce folosea ? Aducea în fiecare oraş o grămadă de oameni din alte oraşe. Cine avea nevoie de ei ? Nimeni. Cînd munca a încetat şi comerţul s-a isprăvit, cînd hrana a devenit şi ea inutilă, iar vremea a fost ucisă părea o prostie să te mai mişti dintr-un loc în altul. Aşa încît s-a terminat cu asta. Oricum, zise el, cu o privire bănuitoare şi cu o schimbare în voce, era periculos !
— Aşa, periculos ! Dar acum mai există pericole ?
— Da, sigur, mai există pericolul de a te sparge.
— Ce vrei să spui ? l-am întrebat.
— Cred că asta-i ceea ce voi numeaţi a muri, zise Omul în Azbest. Desigur, într-un sens, nimeni n-a mai murit de secole : am desfiinţat-o şi pe asta. Boala şi Moartea erau, pur şi simplu, provocate de microbi. I-am depistat pe rînd. Cred că şi în zilele voastre aţi găsit vreunul sau doi dintre cei mai mari.
Am încuviinţat din cap.
— Da, relua el, aţi descoperit difteria şi tifoida, şi, dacă-mi amintesc bine, erau unii agenţi patogeni, ca scarlatina şi varicela, pe care-i numeaţi ultramicroscopici. Despre alţii nici măcar nu bănuiaţi că există. Ei bine, noi i-am vînat unul cîte unul şi i-am distrus. Ciudat că nimeni dintre voi nu şi-a dat seama că Bătrîneţea era doar un microb ! S-a dovedit pînă la urmă că e

chiar un microb foarte simplu, dar avea atîtea înfățișări încît nu v-ați gîndit la el.

— Și vrei să spui, am strigat uimit, privindu-l pe Omul în Azbest, că astăzi voi trăiți veșnic?

— Aș prefera să nu vorbești atît de agitat, a zis el. Te porți de parcă toate astea ar avea vreo importanță. Da, continuă el, trăim veșnic, afară doar de cazul cînd ne spargem. Cîteodată se întîmplă și asta. Vreau să zic că se poate întîmpla să cădem de sus sau să ne izbim de ceva și atunci ne spargem. Vezi, sîntem puțin cam fragili — probabil e vreo reminiscență a germenului Bătrîneții și trebuie să fim grijulii. De fapt, continuă el, nu-ți ascund că accidentele de felul ăsta constituiau trăsătura cea mai neplăcută a civilizației voastre pînă am luat măsuri să le înlăturăm. Am interzis tramvaiele, mașinile, avioanele și așa mai departe. Pericolele din epoca dumitale, zise el, cu un fior al hainelor sale de azbest, trebuie să fi fost groaznice.

— Erau, într-adevăr, am răspuns, simțind deodată pentru generația mea o mîndrie pînă atunci necunoscută, dar ne gîndeam că datoria oamenilor...

— Da, da, a spus nerăbdător Omul în Azbest, nu te aprinde. Știu ce vrei să spui. Era cu totul nerațional.

Am tăcut multă vreme. Mă uitam în jurul meu la clădirile dărăpănate, la cerul monoton, neclintit, la strada plictisitoare, pustie. Acestea erau, așadar, roadele Cuceririi, aceasta însemna eliminarea muncii, înfrîngerea foamei și a frigului, încetarea luptei grele, înlăturarea schimbărilor și a morții — mileniul fericirii. Și totuși ceva părea greșit. M-am gîndit și din nou am început să pun întrebări.

— Mai există astăzi războaie?

— Au fost eliminate și ele cu secole în urmă. Disputele internaționale au început să fie rezolvate de o mașină automată. După aceea toate tratativele internaționale au fost desființate. La ce bun?

— Dar ziare mai există?

— Ziare? La ce ne-ar folosi? Dacă cineva are nevoie de ele, ar găsi mii de ziare vechi depozitate. Dar ce citești în ele? Numai lucruri care se petrec, care se întîmplă: războaie și accidente, muncă și moarte. Astea fiind înlăturate, au fost eliminate și ziarele. Ascultă, zise Omul în Azbest, pari să fi fost un fel de reformator social, și totuși nu înțelegi de loc viața nouă. Nu pricepi cît de complet au dispărut toate poverile voastre. Însă ia consideră faptul următor. Cum își petreceau oamenii de pe vremea dumitale prima parte a existenței lor?

— Primii cincisprezece ani se cheltuiau pentru educație.

— Exact, a răspuns el. Acum observă cum am ameliorat noi toate astea. În zilele noastre, educația se face cu ajutorul chirurgiei. E ciudat că pe vremea dumitale nimeni nu și-a dat seama că educația este o simplă operație chirurgicală. Nu vă trecuse prin minte că tot ceea ce făceați era o remodelare, o curbare și o convoluționare lentă a creierului cu ajutorul unei îndelungate și du-

reroase operații mintale. Tot ce învățați se întîmpla însă ca o modificare fizică a creierului. Știați aceasta, dar nu-i vedeați consecințele. Apoi a fost inventată educația chirurgicală — sistemul simplu de a deschide, lateral, craniul și de a grefa, în interior, o bucată de creier preparat. La început, desigur, au fost folosiți creierii cadavrelor. Era oribil. (Aici Omul în Azbest se cutremură ca o frunză). Dar, în scurtă vreme, s-a găsit metoda prin care se puteau construi tipare care realizau același scop. După aceea totul a devenit un fleac ; o operație de cîteva minute era suficientă pentru a introduce poezie, limbi străine, istorie sau orice altceva care trebuie să fie știut. Aici, de exemplu — adăugă el, dîndu-și deoparte părul și arătînd o cicatrice —, este semnul locului pe unde mi s-a introdus trigonometria sferică. A fost, recunosc, cam dureros, dar alte lucruri, ca, de exemplu, poezia sau istoria Angliei, se pot înscrie absolut fără nici o suferință. Cînd mă gîndesc la dureroasele și barbarele voastre metode de educație prin ureche mă cutremur. Și uite ceva ciudat : de curînd am descoperit că pentru multe chestii nici nu-i nevoie să folosești capul. Le introducem — e vorba de lucruri ca metafizica și de altele de același gen — în ceea ce se numea aparatul digestiv. Se potrivesc perfect acolo. Se opri o clipă. Apoi continuă : Să mergem mai departe. Cu ce vă ocupați timpul și eforturile după educare ?

— Păi trebuia, desigur, să lucrezi, am răspuns, și apoi, ca să spun adevărul, o mare parte a timpului și sentimentele unui om erau îndreptate către sexul opus ; ne îndrăgosteam și găseam o femeie cu care ne împărtășeam viața.

— Aha ! a făcut Omul în Azbest. Într-adevăr, interesant ! Am auzit eu ceva despre aranjamentele voastre cu femeile, dar nu le-am înțeles niciodată pe deplin. Așadar, zici că vă alegeați o femeie ?

— Da.

— Și ea devenea, ceea ce numeați, soția voastră ?

— Da, desigur.

— Și munceați pentru ea ? a întrebat mirat Omul în Azbest.

— Da.

— Și ea nu muncea ?

— Nu, am răspuns, desigur că nu.

— Și jumătate din ce aveai dumneata era al ei ?

— Da.

— Și avea dreptul să locuiască în casa dumitale și să-ți folosească lucrurile ?

— Natural, am răspuns.

— Ce îngrozitor ! a zis Omul în Azbest. Pînă acum nu-mi dădusem seama ce orori existau în epoca dumitale. Și se așeză cutremurîndu-se, cu aceeași mutră ștearsă ca mai înainte. Apoi, dintr-o dată, am observat că toate figurile de pe stradă păreau asemănătoare.

— Spune-mi, am întrebat, acum nu mai există femei? Au fost şi ele eliminate?

— O, nu, a răspuns Omul în Azbest, există şi femei. Numai că, înţelegi, totul s-a schimbat. Totul a provenit din marea lor revoltă, din dorinţa lor de a fi asemenea bărbaţilor... Femeile de pe vremea voastră erau, după cîte bănuiesc, îngrozitoare, nu? Acoperite cu pene şi blănuri, şi culori strălucitoare făcute din lucruri moarte!? Şi chicoteau, nu-i aşa, şi se schimonoseau, şi în orice clipă puteau să te atragă într-una dintre căsătoriile acelea? Se cutremură.

— Azbestule, am zis (nu ştiam pe ce alt nume să-l chem), întorcîndu-mă spre el, mînios, Azbestule, crezi că aceste Egalităţi îmbrăcate în saci de cenuşă pot fi comparate măcar o clipă cu femeile noastre nesalvate, neformate, rupte din rai ale secolului al douăzecilea? Apoi, dintr-o dată, un alt gînd a răsărit în mintea mea: Copiii, am întrebat, unde-s copiii? Există vreun copil?

— Copii? a zis el. Nu! N-am auzit că există aşa ceva de cel puţin un secol. Trebuie să fi fost nişte mici draci îngrozitori! Cu nişte capete mari, care plîngeau mereu! Şi creşteau, nu-i aşa? Ca nişte ciuperci! Cred că în fiecare an erau mai lungi ca anul trecut şi...

M-am ridicat în picioare.

— Azbestule, am zis, aceasta e, aşadar, Civilizaţia ce va veni, mileniul vostru. Toate lucrurile astea plictisitoare, moarte, în care munca şi povara au fost eliminate şi, o dată cu ele, bucuriile, şi dulceaţa vieţii. Aşadar, în locul luptei din trecut — doar stagnare, şi în locul primejdiei şi morţii — plictisitoarea monotonie a securităţii şi oroarea unei decăderi definitive, infinite. Înapoiază-mi, am strigat şi mi-am întins braţele către atmosfera posomorîtă, dă-mi înapoi viaţa din trecut, cu primejdiile şi greutăţile ei, cu munca anevoioasă şi cu neplăcerile ei. Îi înţeleg valoarea! am strigat. Ştiu cît e de bună! Nu-mi da odihnă!

— Dar, în schimb, lasă-i pe ceilalţi să se odihnească! răcni o voce furioasă, care-mi întrerupse avîntul.

Dintr-o dată, starea mea de somn dispăru. Eram înapoi, în camera de hotel, avînd, în jurul meu, zumzetul lumii vechi, rele şi agitate, iar în urechi vocea puternică a omului indignat din cealaltă parte a coridorului.

— Termină cu scîncetele, blestematule! strigă el. Revino-ţi în fire!

Şi mi-am revenit.

În româneşte de LEONID PETRESCU

MIRCEA OPRIŢĂ

(Cluj)

Cineva întreabă

De cînd aflase că se apropiau de soarele portocaliu, copilul născut pe navă își lăsa tot mai des jucăriile de zinc și venea să întrebe :

— Tată, încă n-am ajuns pe planeta ta ? Cînd ajungem ?

— Ai răbdare, îl sfătui o dată taică-său, studiind atent niște scheme complicate.

— Şi acolo n-o să mai fim singuri ? insistă băiatul, ros de curiozitate.

— Nu, nu vom mai fi singuri.

— Şi sînt mulți oameni acolo ?

Taică-său îi vorbise și în alte împrejurări despre oameni, dar el voia să știe și de aceea întreba mereu.

Astronautul își ridică fruntea și-l privi îngîndurat. Cum putea să-i explice ? Copilul se născuse pe navă, nu-l văzuse decît pe el și pe cea care-i dăduse viață. Văzuse și filmele, dar acolo nu erau oameni adevărați.

— Tată, unde e mama ?

Bărbatul trase o linie, iar linia ieși strîmbă, tremurată. Privi un timp fără nici un scop linia aceea.

— Unde e mama ? întrebă iarăși copilul. Acolo ? Pe planeta spre care mergem ?

— Da, încuviință înăbușit bărbatul. Pe planeta spre care mergem.

— Şi de ce a plecat mama singură acolo ?

— N-a plecat singură. E cu Len, fratele ei.

— Len, cel despre care mi-ai spus povestea cu Steaua de Zinc?

— Da, el.

— Mai spune-mi o dată povestea cu Steaua de Zinc, se rugă copilul.

— Du-te și te joacă.

Omul îl îndepărtă uşor, de umeri, vrînd să rămînă singur.

Băieţaşul se retrase puţin, dar nu plecă. Stătea cu picioarele depărtate şi-şi ţinea mîinile la spate. Cu ochii lui curioşi îl privea pe taică-său şi se gîndea intens.

— Tată, Len era mai înalt ca tine? întrebă deodată.

— Nu, nu era mai înalt.

Omul se încruntă, încercînd să-şi amintească mai bine.

— Cred că nu era.

Băiatul păru mirat şi nemulţumit de răspuns.

— Len e înalt şi puternic, decise el după ce-şi scormoni ungherele memoriei.

— Hia, fii cuminte şi lasă-mă să calculez, îi zise astronautul.

Copilul plecă încet, cu părere de rău. Se vedea asta şi din felul cum îşi tîrîia călcîiele. Trecu în salonul navei, de unde se întoarse repede cu jucăriile în braţe.

— Tată, dă-mi voie să mă joc aici, se rugă.

— Joacă-te, spuse bărbatul, căruia îi pierise cheful de lucru şi se simţea puţin întristat.

Copilul se bucură. Îşi împrăştie sferele şi cuburile pe jos, apoi începu să le clădească, stînd în genunchi lîngă ele. Bucăţile sclipitoare de metal sunau frumos, lovite una de alta.

— Acolo unde mergem sînt copii? se mai interesă băiatul născut pe navă. Şi au să se joace cu mine?

— Sigur că da.

Copilul se bucură. Zîmbi.

— O să le dau cuburile mele, spuse el. Nu-i aşa că ei n-au cuburi de zinc? Dar ei au să-mi dea o pisică vie? Ce zici, tată...

— Au să-ţi dea.

Băiatul dorea mult să aibă o pisică. Taică-său răscolise filmoteca şi nu găsise nici o peliculă cu pisici. Nici nu se pricepuse să i-o deseneze.

— Tată, mama ne aşteaptă pe cosmodrom?

Bărbatul îl privi lung, fără să răspundă. Cum stătea acolo, neîndemînatic şi trist, chipul i se făcuse aspru, împietrit în lumină. Era şi foarte obosit.

— Vreau ca mama să vină pe cosmodrom, ceru copilul. Mi-e tare dor de ea.

Omul clătină din cap, apoi se întoarse, evitîndu-i privirea naivă. De departe, de demult, îi surîdea nesigur o amintire. E greu, gîndi, aici e greu să uiţi.

— Arată-mi şi mie soarele portocaliu, tată!

Bărbatul tresări. Copilul venise lîngă el şi i se agăţase de genunchi. Îl luă în braţe şi-l sărută.

— Hai să ţi-l arăt.

Se apropie de tabloul de comandă. Copilul îi cuprindea strîns gîtul cu mîinile.

— Uite, îi arătă o steluţă pe un ecran. Uite, ăsta e soarele portocaliu. Planetele încă nu se văd.

— Nu se văd? se miră băieţaşul. De ce nu se văd? Şi de ce e atît de mic?

— E prea departe.

Copilul ceru să fie lăsat jos. Își reluă tăcut jocul, îngrămădind cuburile cu multă atenție, după o logică de nepătruns. Tatăl său stătea alături, în picioare.

— Gata, spuse băiețașul, privind mulțumit grămada de metal. Acum e bine.

— Ce-ai făcut aici? întrebă astronautul.

— O pisică. O pisică de zinc.

Bărbatul zîmbi.

— Și sfera asta ce e?

— Asta e coada.

LEONID PETRESCU

Pași

Victor deschise ochii mari, respiră de cîteva ori adînc, ca înaintea unui plonjon. În jurul său răsunau pașii trecătorilor. Zeci de oameni îi treceau prin față; vorbeau între ei; cineva rîdea. Porni fără grabă, privind lacom în dreapta și în stînga. Cîte s-au schimbat în București în acești opt ani! Se opri în fața unei clădiri zvelte, cu fațada din sticlă translucidă. Febril ca o mașină cibernetică, creierul său încercă o confruntare cu vechile imagini, dar rezultatul fu negativ: nu regăsea nici o înregistrare asemănătoare.

Poarta clădirii se deschise și pe trotuar păși o brunetă cu ochii albaștri, cu o aluniță pe obrazul stîng. De data aceasta, confruntarea cibernetică funcționă fără greș.

Victor se întoarse spre ea, cu respirația oprită.

— Dana!

Fata îl privi mirată, apoi un zîmbet îi lumină fața.

— Victor! Cînd ai venit în București?

— Ieri seara. Ce bine îmi pare că te văd...

— Cum de m-ai recunoscut? Acum opt ani eram copii...

— Cum te-am recunoscut? Uite așa... Te-am văzut și am știut că ești tu!

Dana își trase mănușile — era frig —, își privi ceasul, apoi cerul luminos.

— Unde mergi? o întrebă el.

— La centrul de pregătire.

— Perfect!

Hotărî, așa, dintr-o dată, că acolo trebuia să se ducă și el. De fapt, nu era obligat: putea să mai piardă o zi sau două, hoinărind prin București.

De după o clădire țîșni un animal ciudat, cu ochi verzi, cu capul rotund, acoperit pe toată suprafața corpului cu o blană neagră, lucioasă. Se apropie de ei și scoase un sunet melodios, aproape omenesc. Victor îl privi nedumerit, ferindu-se. Dana rîse în hohote.

— Nu cumva te-ai speriat? Este doar o pisică!

— O pisică! strigă Victor. Acum o recunosc... E... cum să zic... prima pisică din viața mea! Pînă acum n-am văzut-o decît în fotografii.

— De fapt, nu mi-ai spus: unde-ai fost în ăștia opt ani?

— Departe, în munți. Știi doar că tata e pilot?

— Știu.

— A lucrat la un centru de lansări pentru rachete. Acum a fost transferat la București. Am venit înapoi, cu toată familia. Și prima figură cunoscută pe care am întîlnit-o ești tu, Dana. Fetița care, cînd aveam opt ani... îți amintești?

Dana zîmbi.

— Ne-am jurat credință veșnică, rosti ea, oprindu-se în loc.

— Ai păstrat jurămîntul? întrebă el, cu o voce solemnă.

— Păstrat! zise ea, ridicînd mîna.

Victor o privi îndelung. Prin casca transparentă de plastic îi vedea ochii strălucind, umezi.

În fața lor se ivi din nou pisica de adineauri, cu globul de sticlă în jurul capului.

— Ce idee! Să dai drumul pe stradă unei pisici și să-i faci și un respirator pentru așa ceva?!

— Tu nu cunoști moravurile pisicilor, îl mustră Dana. Poate că lor, ca și nouă, le este indispensabil să iasă din casă...

— Reflexe formate de sute, de mii de ani, explică el. Dana, îți dai seama tu, în Bucureștiul de acum o sută de ani, ne-am fi plimbat pe stradă fără respiratoare.

— Am fi mîncat în fiecare zi roşii, mere, pere...
— Eu n-am gustat încă fructe proaspete !
— Au început să crească in sere... Am căpătat acum vreo două săptămîni cîteva, drept răsplată.
— Răsplată ?
— Am făcut un lucru pe care-l dorea cineva, un prieten.
Victor îşi incheie paltonul autoîncălzitor — parcă era mai frig — şi porni cu paşi vii.
...Un prieten, un jurămînt de copii, o pisică cu cască respiratoare, un fruct proaspăt, adevărat.
— În anul 1965, la Bucureşti, noi doi am fi putut... începu ea, fără să-şi dea seama de schimbarea petrecută la Victor.
— Să ne întoarcem la realitate, zise el sec. Sîntem la Bucureşti, dar în anul 2065. Tot noi doi, dar azi. Fructele se găsesc acum foarte greu. Ca şi aerul. E frig. Ca şi...
— Ai vrea să fim cu o sută de ani înainte ?
— Nu ştiu. Şi ce lucru ai făcut ?
Dana îl privi, mirată.
— Cum adică „ce lucru" ?
— Da, pentru prietenul acela...
— Ţi-am spus doar că nu mi-am călcat jurămîntul, nu ?
Rîse şi Victor. Se purta ca un copil. Îşi scutură capul, ca un mînz nerăbdător. Dintr-o dată, sfera asta de plastic începuse să-l necăjească. Ar fi vrut să poată să şi-o scoată, să i-o îndepărteze şi pe a Danei.
În difuzorul din cască răsună un semnal, ca un clinchet de clopoţei. Apoi o voce gravă :
— Atenţiune ! Atenţiune ! Toţi locuitorii care se găsesc pe străzi să intre imediat în adăposturi !
Dana privi spre cer, îngrijorată.
— Norul violet !
Sunară la prima casă din apropiere. Cineva le deschise repede, apoi închise grăbit uşa, după ei. De la o fereastră se vedea un nor luminescent, de culoare violetă, ivit dintr-un colţ al cerului. În aceeaşi clipă, o escadrilă de avioane îşi luă zborul.
— În ultimul timp au apărut foarte rar, murmură Dana, privind fascinată spectacolul grandios.
Din norul violet ţîşneau parcă raze către avioanele ce-l înconjurau. În realitate, lucrurile se petreceau tocmai invers : materialele neutralizante aruncate de avioane anulau efectul toxic al substanţelor din nor. Curînd, orice licărire violetă dispăru de pe cer.
— Ieşim? întrebă Victor.
— Nu încă. Fii prudent. Ştii că toxicele astea se absorb şi prin piele. Să aşteptăm semnalul de liberă circulaţie.
Peste cîteva minute, un nou clinchet de clopoţei răsună în interiorul căştii. Porniră mai departe. De astă dată erau singuri pe

stradă. Paşii răsunau surd în căşti. Tăceau, parcă dintr-o dată stingheriţi. În faţa centrului de pregătire, amîndoi vorbiră în acelaşi timp. Apoi riseră.

— Acum o să ne despărţim, spuse ea. Eu merg la secţia biologie cosmică. Tu ?

— Eu la matematică. Vrei să te aştept la plecare ?

— Vreau.

Intrară împreună. Uşa se închise înapoia lor, apoi o altă poartă îi lăsă să intre într-o încăpere mică, de etanşeizare. În sfîrşit ! Victor îşi scoase casca şi respiră cu lăcomie, privind-o pe Dana. Aceeaşi compoziţie a aerului : tot atîta oxigen, azot... şi aceeaşi Dana. Dar parcă e altfel cînd respiri liber...

— Bună ziua. Am fost transferat de la Centrul şcolar de pregătire Nord, 23 T. S.

Maşina cibernetică parcă părea că-l examinează, gînditoare.

— Pe coridor, a treia uşă la stînga. Succes în şcoala noastră.

Peste cinci ore, Victor şedea în apropierea uşii şi vedea, trecînd pe lîngă el, tineri, tinere şi apoi se ivi Dana, şi toţi ceilalţi dispărură.

— Cum a fost ? întrebă ea, în drum spre casă.

— Acum o sută de ani, începu el, aş fi stat de vorbă nu cu o maşină, ci cu un om şi i-aş fi explicat că azi n-am chef de lecţii, că e prima zi de cînd am sosit aici...

— Acum o sută de ani, continuă ea, n-ai fi fost aici, la Bucureşti, ci acolo, la Bucureşti. .

Şi Dana arătă cu degetul undeva, spre cer.

— Acolo, pe Pămînt, la o sută de milioane de kilometri depărtare, se află un oraş Bucureşti, de unde au plecat, cîndva, astronauţii îndrăzneţi...

— Care au clădit, continuă molcom Victor, de parcă ar fi recitat versurile unei epopei, aici, pe planeta Marte, oraşul Bucureşti, numit astfel în cinstea vechii urbe de pe Dîmboviţa...

— Mă gîndesc cu melancolie, zise Dana, că s-ar putea să nu văd niciodată oraşul unde s-au născut părinţii mei.

— Nu te întrista ! N-ai nici o grijă, o să-l vezi.

— Crezi ?

Victor iuţi paşii.

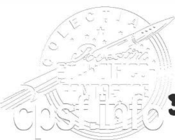
— O să-l vedem, sînt sigur. Şi pînă atunci, noul Bucureşti o să semene cu cel vechi : vom avea aer — ai văzut ? cresc intensiv plantaţiile, o să avem oxigen destul —, o să mîncăm fructe proaspete, uzinele atomice vor produce energie destulă ca să dezgheţăm complet planeta asta amorţită şi..., uite, o să avem şi pisici destule...

Dana rîse.

— Şi căţei. Altfel n-are haz.

Mergeau liniştiţi, cu siguranţă, pe solul care, sub paşii lor, se transforma, devenea al nostru, al oamenilor.

GHEORGHE SĂSĂRMAN

Isprava androidului mut

(Reproducem mai jos conținutul dosarului „Cazul T.C.M.—7", aflător în arhiva G.B.I. :)

MEMPHIS 15 U.B.I. : Mrs. Mind, reportera ziarului „World news", a fost internată în stare gravă la spitalul din localitate. Pacienta. complet paralizată, zăcea fără cunoștință în camera ei. Mrs. Mind intenționa să scrie un amplu reportaj despre noua linie automată a uzinei „Macaroni's hole".

★

NEW-BABYLON 15 A. B. : Raportul G.B.I., care va fi dat publicității la sfîrșitul săptămînii, cuprinde date interesante privind furtul de la clinica de chirurgie din Memphis. Instrumentele dispărute au fost găsite astăzi cu prilejul anchetei întreprinse la vila 408 în legătură cu îmbolnăvirea lui Mrs. Mind. Cercetările continuă.

★

CĂTRE CETĂȚENII ORAȘULUI MEMPHIS !

A dispărut androidul — chirurg T.C.M.-7 ! Androidul are ten albăstrui, uniformă cenușie și parola de decuplare „squarehead". Mecanismul de redare sonoră i-a fost extras pentru revizie, așa că nu poate vorbi.

Cetățeni ! Anunțați organele de pază în cazul apariției androidului ! Evitați orice risc ! Nu vă apropiați de android !

MEMPHIS, 15 mai.

Laboratorul de Neurocibernetică Aplicată (L.N.A.)

MEMPHIS 16 U.B I. : Corespondentul nostru Tom Thumb a avut o convorbire cu Mr. Mind după vizita acestuia la spitalul unde se află internată soția d-sale. Mr. Mind dezminte posibilitatea unei legături între Mrs. Mind și instrumentele chirurgicale găsite la vila 408.

★

NEW-BABYLON 17 A.B.: În memoriul oficial adresat de L.N.A.-MEMPHIS către G.B.I., fuga androidului T.C.M.-7 este pusă în legătură cu o posibilă modificare a conexiunilor-program al creierului biocibernetic al acestuia, ca urmare a prelungirii neprevăzute a stării de nefuncționare a mecanismului de redare sonoră.

★

MEMPHIS 17 U.B.I.: Din biblioteca orașului Memphis a fost sustrasă colecția pe ultimii doi ani a ziarului „World news".

★

MARILYN MIND

Cu adincă durere anunțăm încetarea din viață, în urma unei scurte, dar grele boli, a binecunoscutei și neobositei noastre reportere Mrs. Marilyn Mind. Îi vom păstra neștearsă memoria!

Incinerarea va avea loc miine, 18 mai, orele 17,30 la crematoriul „The Cinders", New Babylon

Redacția ziarului „World news"

★

BULETIN DE DECES

Mrs. Mind a decedat la 17 mai, în urma unei paralizii declarate la 15 mai. Moartea a survenit ca urmare a întreruperii legăturilor dintre creier și bulb. La autopsie s-a constatat că pedunculul cerebral prezenta o strangulare patologică. Se poate presupune că este vorba despre o malformație congenitală.

MEMPHIS, 18 mai

Direcțiunea spitalului

★

SECRET

CĂTRE G.B.I.

La autopsia cadravului Mrs. Mind s-au descoperit pe craniul decedatei urmele proaspete ale unei operații. Sintem informați că Mrs. Mind n-a avut de suferit nici o operație craniană. Aspectul creierului defunctei seamănă surprinzător cu acela al unui creier androidic. Am dispus conservarea lui.

MEMPHIS, 18 mai

MEDIC ȘEF: John Oldwizard

★

NEW BABYLON 18 A.B.: Doi localnici au semnalat prezența unui android cu caracteristici identice acelora ale lui T.C.M.-7.

★

SECRET

CĂTRE L.N.A. — MEMPHIS

Cercetați creierul pe care vi-l pune la dispoziție Mr. Oldwizard și încercați să-i descifrați memoria.

NEW BABYLON, 20 mai

G. B. I.

★

NEW BABYLON 20 A.B. : Postul de radio „The Voice of Babylon“ a anunțat internarea lui Mr. Mind la Spitalul de Boli Nervoase, în urma unei puternice crize survenite ieri după-amiază. Pe biroul d-sale a fost găsită o scrisoare ale cărei litere au fost decupate din ziare. Reproducem textul ei integral :

„Dragul meu Mike !

Nu pot să mă despart de ceea ce am fost fără să-ți mărturisesc că exist și în ce stare mă aflu. Cînd m-am trezit și am văzut-o pe adevărata Marilyn continuîndu-și somnul în patul ei, mi-a fost destul de greu să înțeleg ce s-a întîmplat cu mine. Acum m-am obișnuit.

Atunci însă am avut impresia unui coșmar. Mă uitam la miinile mele albăstrii și eram sigură că visez. Dar eram trează. Aș fi vrut s-o dezvelesc pe Marilyn, să privesc acel trup omenesc care fusese și al meu și pe care pînă atunci îl priveam așa numai în oglindă. Mi-era teamă să n-o trezesc și m-am stăpînit.

Nu știu ce s-a întîmplat. Știu numai că acum există două Marilyn, dintre care una, adică eu, are un corp de android, îmbrăcat într-o flanelă cenușie. Să nu-i spui asta celei adevărate !

N-am crezut că așa ceva ar fi posibil. Vechile legende despre dedublare sau reîncarnare erau simple povești. În timp ce eu exist în realitate, tridimensională și foarte concretă. M-am privit în oglindă. Ce se va alege oare de mine ? Practic, androizii au o durată nelimitată. Oare voi trăi o veșnicie ?

Nu știu ce voi face și mi-e rușine să mă arăt în lume în halul acesta. Am pierdut totul, te-am pierdut și pe tine ! Dar vreau să trăiesc ! Să fie scrisoarea mea o dovadă de egoism ? Un om care nu mai are nimic poate fi egoist ? Dar mai sînt, oare, om ?

Am plecat, lăsîndu-mi originalul să doarmă. N-o să te mai tulbur. Însă lumea se poartă ciudat cînd mă vede. Și aș vrea să fiu lăsată în pace !

M. M.“

★

MEMPHIS 30 U.B.I. : Direcția L.N.A. a făcut cunoscut conținutul ultimelor înregistrări ale memoriei creierului T.C.M. — 7. Creierul a fost găsit, la autopsie, în craniul Mrs. Mind și în

urma unor încercări s-a reuşit să i se descifreze, parţial, memoria. Publicăm mai jos pasajele esenţiale:

„Nu pot vorbi. Omul mi-a extras «vocea». Omul face ce vrea. Eu fac ceea ce am în program. Omul gîndeşte fără program. El are creier de om. Eu nu am creier de om. Nu-mi pot înlocui creierul cu un creier de om? Voi cerceta această problemă".

„Cînd omul doarme nu gîndeşte. Cînd nu doarme face numai ceea ce vrea. Deci, omul meu trebuie să doarmă".

„Omul acesta doarme. Are o formă neobişnuită. Este o femeie. Femeia aceasta trebuie să doarmă. Prima operaţie este deci narcoza".

„Schimbul creierilor s-a realizat. Am stabilit noile legături. Am inchis operaţiile. Acum pot intrerupe vechile legături. Întîi ale femeii. Apoi ale mele. Gata".

„Nu văd nimic. Nu mă pot mişca. Sînt culcat. Stau în pat. S-a intimplat ceva neprevăzut".

„Am greşit. Credeam că o să-mi schimb creierul, dar mi-am schimbat trupul. Creierul nu mi-l pot schimba, pentru că eu exist prin creierul meu. Acum am trupul femeii. Şi femeia are fostul meu trup. Nu mă pot mişca. M-am grăbit cind am făcut noile legături la trupul femeii. Nu mă interesau. Mă interesa doar creierul ei. Creierul ei mai doarme încă. Am greşit. Trebuia să aştept să se trezească. Eu nu mai pot face nimic. Dar femeia va înţelege imediat unde e greşeala. Femeia o va repara. Ea n-are ce face cu trupul meu. Va reveni în propriul ei trup".

„Femeia a plecat! Nu înţeleg nimic".

CIRCULARĂ

CĂTRE TOATE INSTITUŢIILE PROPRIETARE DE ANDROIZI!

Se interzice cu desăvîrşire menţinerea în stare de funcţionare a adroizilor aflaţi în revizie parţială. Ei vor fi decuplaţi ori de cîte ori echilibrul circuitelor lor nervoase ar putea fi periclitat. Contravenienţii vor fi declaraţi direct răspunzători şi vor fi sancţionaţi conform legilor în vigoare.

NEW BABYLON, 31 mai G. B. I.

NINA STĂNCULESCU

Prima invenţie a lui Mihnea

Mihnea se apropie de mama lui, îi luă mîinile şi i le duse la obraz. Ea zîmbi :

— Ai o mare bucurie. Ţi se cunoaşte pe faţă.

Mihnea zîmbi şi el.

Cînd zîmbeşte ea — şi asta i se întîmpla adesea din o mie şi una de motive —, cutele feţei care-i subliniau totuşi imperceptibil trecerea anilor se trăgeau şi obrajii îi căpătau o frăgezime surprinzătoare.

— Într-adevăr, mamă, o mare bucurie! Se plecă şi-şi lipi obrazul de al ei, ţinînd-o strîns de după umeri. Apoi se depărtă uşor şi cu ochii scăpărînd se apucă să-i spună : Astăzi este o zi mare, o zi minunată în viaţa mea !

— Fac prinsoare, murmură ea, că e vorba de invenţia aceea la care lucrezi de atîta vreme. Ţi-a reuşit !

Mihnea se aşeză pe jos şi-şi lăsă capul în palmele ei :

— Mamă, tu toate le ştii dinainte de a ţi le spune. Nici nu mai e nevoie să-ţi spun, orice-ar fi...

Mama rîse uşor, cu acel rîs al ei cristalin ca o rostogolire de şuvoaie mărunte de munte, şi, strîngîndu-i capul în palme, îl sărută pe ochi, pe obraji şi acolo, pe tîmplă, de unde îi porneau în neorînduială firele lui de păr castaniu ondulat, un păr atît de frumos cum nici nu se mai pomenise la nimeni în familia lor.

— Îmi las toate gîndurile în palmele tale ca într-o mare vrăjită, care mi le-învăluie, mi le scaldă, mi le primeşte... Cînd îmi ţii capul în palme, aşa, totul mi se pare pe lume şi frumos, şi imens, şi posibil... ca şi cum aş fi prins într-un vas minunat, care mă-mprăştie şi mă ţine, mă destramă şi mă adună... Vorbeşte-mi, mamă, spune-mi ceva, orice !

— Dar eu sînt aceea care aştept să-mi vorbeşti, dragul meu, aştept să-mi spui despre invenţia asta a ta. Doar e prima ta inven-

ție, nu? De cînd tot aștept! Ai început-o acum cîțiva ani, în vară; crezi că nu țin minte? Cînd ai fost în practică la laboratorul acela de psihologie. De-atunci te frămînți într-una, nu mai ai liniște, nu mai ai odihnă, totul te chinuiește, totul te umple de nerăbdare... De-atunci n-am mai stat nici noi așa ca astăzi, pe-ndelete...

— Ai dreptate.

— Nu te-am întrebat nimic tot acest timp. Eram curioasă, eram înspăimîntător de curioasă, dar nu m-am amestecat în nici un fel... am stat și-am așteptat. Știam că pînă la urmă vei reuși. Și că primul om la care vei alerga voi fi eu...

— Adevărat!

— Vezi! zîmbi ea, mîngîindu-i tot timpul tîmplele și părul.

— Bine, sări el atunci în picioare, am să-ți spun tot. Absolut tot! În ciuda faptului că știai bine că pentru asta am și alergat la tine.

Rîseră în timp ce el scoase din buzunarul pardesiului pe care îl lăsase în cuierul din perete un aparat mărunt, ca un fel de tensiometru.

Își trase un scaun dinaintea ei și i-l lăsă în mînă să-l cerceteze:

— Uite, ăsta e!

Ea îl cercetă cu o reală curiozitate și nedumerire. Îl ridică. Îl întoarse pe o față și pe alta, desfăcu un tub lung de cauciuc și apoi rîse iar.

— Pentru drăcia asta mică de aparat te-ai chinuit tu atîta amar de vreme?

— Dar nu știi la ce-i bun, măicuță. Și am să-ți spun numaidecît. Dar mai întîi vreau să-mi spui tu ceva, vreau să-mi juri ceva...

— Urîciosule, ce ți-o mai fi trecînd prin minte !?

— Jură-mi că eu sînt copilul tău preferat! Jură-mi că ții la mine mai mult decît la Victor!

— Ce nebunie!

— Nu-i chiar o nebunie! Știi bine că așa, din cînd în cînd, îmi vine să te rog asta, mai ales acum, cînd am reușit, cînd tot institutul mă sărbătorește. Auzi, mamă? Azi dimineață cînd am făcut primele experiențe cu drăcia mică de aparat — cum spui tu — înaintea profesorului și a amfiteatrului întreg m-am gîndit la asta..., cînd toți m-au felicitat, m-am gîndit la asta...

— Răsfățatule, dar e fratele tău geamăn...

— Și țin la el, mamă, știi bine că țin la el! Iartă-mi o mică slăbiciune, o nevinovată slăbiciune... Numai puțin, puțin de tot, uite atît... (și-i arătă capătul degetului subțire, nervos) să ții la mine mai mult...

— Nu-mi place joaca asta! se încruntă mama. Nu-mi place cînd îmi ceri...

— Gata! Uită! o întrerupse Mihnea, trecîndu-și mîna peste fruntea ei ca și cum ar fi vrut să-i alunge un gînd. Nu vreau să te-ncrunți. N-am spus nimic. Mai bine ascultă aici. Și-i ridică aparatul în fața ochilor. Aparatul acesta este electronic. El stabilește pe bază de radiații contactul între două persoane oarecare, uite-așa! Și înșurubă în jurul brațului ei curelele de cauciuc.

Aici, urmă el, după cum poți vedea, este un cadran cu ace de ceasornic. În momentul în care eu iau în mînă burduful de cauciuc acele cadranului... Ei, drăcie ! Strînse burduful în mînă. Acele rămîneau nemișcate pe cadran. Ce are ? strigă el. La institut a funcționat perfect.

Cercetă curelele din jurul brațului mamei. Apucă din nou burduful, mînios. Acele rămîneau nemișcate.

— Dar ce trebuie să se-ntîmple ? Explică-mi ! Poate te pot ajuta ! interveni blînd mama. Nu te enerva.

— Să se fi defectat pe drum ? N-avea cum ! N-avea de ce !

— Dar spune odată, despre ce e vorba! îi apucă ea mîna pentru a-l liniști.

Mihnea îi scoase curelele din jurul brațului și murmură :

— Orice om are o anumită constituție biofizică determinată de anumite țesuturi și fluide specifice, de o componență specifică a sîngelui, a glandelor, a umorilor...

— Nu te supăra, zîmbi iar mama, n-ai putea vorbi ceva mai simplu ?

— Mai simplu, tamburină el în masă cu dosul degetelor, acest aparat electronic indică cu precizie gradul de rudenie apropiată dintre două persoane ; acele se mișcă 180 de grade pentru linie directă între părinți și copii, 135 pentru frați între ei, 90 pentru veri primari...

Mama își plecase capul deasupra mîinilor strînse. Reuși să-l întrerupă cu o voce răgușită, tremurată, care nu era a ei :

— De unde ți-a dat prin minte să faci un asemenea aparat ?

Mihnea se-ntoarse spre ea uimit, ca și cum ar fi auzit o voce străină. Fața ei lividă îl înspăimîntă. Îngenunche înaintea ei și-i apucă mîinile, privind-o îngrijorat :

— Muță, mumuruță, ce ai ? Ce s-a întîmplat ? Apoi repezit : Fără îndoială că în laborator avea anume condiții ambiante pentru a funcționa, pe care nu le cunosc și care aici îi lipsesc... Nu cred că s-a defectat... Am să cercetez...

— Aparatul tău merge bine, abia putu să murmure mama, fără a-și ridica ochii asupra lui. Merge bine ! Înțelegi ?

— Nu, nu înțeleg, căută de data asta să o liniștească el, așezîndu-i un braț în jurul umerilor. Dar nu e nimic, am să înțeleg, te rog nu te zbuciuma atît... Apoi, dintr-o dată, sări drept în picioare și-și duse mîinile la cap. Răcni : — Cum adică „merge bine“ ! Ce vrei să spui ?

Mama îl privi de data asta în ochi cu atîta durere și cu un zîmbet atît de amar pe buze, încît Mihnea se cutremură. Dintr-o dată ei îi apărură pe față toate cutele proeminente : o femeie bătrînă, nespus de bătrînă !

— Da, da, dădu ea din cap, asta am vrut să spun ! Asta !

Mihnea îi apucă bărbia și i-o ridică cu o neașteptată violență, pentru a o privi drept în ochi. Silabisi accentuînd fiecare cuvînt :

— Că nu ești ma-ma mea ?

— Întocmai ! continuă ea să zîmbească strîmb, cu toată fața schimonosită.

Pe obrajii lui Mihnea se porniră să curgă lacrimi. O privi fix, cu ochi mari, imenşi, şi lacrimile îi curgeau, aşa, în prostie.

— Nu mai plînge, gemu mama, niciodată nu te-am văzut plîngînd, nu pot îndura !

El îi lăsă bărbia, dar de data asta atît de uşor de parc-ar fi fost de cristal. Se-ntoarse spre masă şi murmură :

— Cine sînt „eu" atunci ?

Şi ea îi povesti atît de-ncet încît el abia o auzea. Dar nu se-ntoarse. Ca să nu-l vadă plîngînd.

— În salonul în care am fost aşezată la spital, aşteptînd să nasc, în patul de lîngă mine era o tînără. Avea un păr lung, castaniu şi ondulat ca al tău, cînta cu o voce minunată, era veselă şi bună. Deşi se vedea că nu este bogată, avea la gît un colier de perle. Mi l-a dăruit. „De ce mi-l dai ? — i-am spus. Dacă ai să ai o fetiţă i-l vei da ei !" „Să fiu sănătoasă — mi-a răspuns ea — şi-i voi da eu altul" şi cînta. L-am primit ca un dar de la un om drag. Nu puteam să n-o iubesc. E colierul cu care m-ai văzut adesea. În noaptea în care am născut eu a născut şi ea. Dar a doua zi patul de lîngă mine a fost gol. „Unde e ?" — am întrebat-o pe soră, ţinîndu-mi în braţe copilul meu. „N-a putut fi salvată" — mi-a răspuns sora. „A murit" ! „Şi copilul ?" — am întrebat-o. „Trăieşte, e tot un băieţel". „I-l daţi tatălui ?" — am întrebat eu mai departe. „Nu ştim cine e tatăl" —, mi-a răspuns sora. „A trecut pe-aici şi cînd i-am spus că mama a murit a plecat. Nu erau căsătoriţi. Îl vom da familiei ei. Dar familia ei n-a trecut pe-aici niciodată" — m-am gîndit eu. Şi am cerut să văd băieţelul. Erai tu. „Mi-l daţi mie ?" — am întrebat. „Dacă nimeni nu-l va cere pînă plecaţi, vi-l dăm" —, mi s-a răspuns. Nimeni nu te-a cerut. După o săptămînă părăseam spitalul cu doi băieţi în braţe. Credeam că nimeni nu avea să ştie niciodată că eu n-am născut doi gemeni, nici chiar tata, adică vreau să zic soţul meu. Apoi, cum el tăcea mereu, cu faţa întoarsă de la ea, adăugă : Asta e tot. Acuma ştii adevărul.

Tăcu, aşteptînd. Aşteptînd orice avea să urmeze. Ea însăşi plîngea, cu capul înfundat în umăr, gulerul larg al jachetei de lînă acoperindu-i jumătate din faţă.

Nu se mişcară şi nu mai rostiră nimic multă vreme nici unul, nici altul.

Apoi el oftă adînc şi veni la ea. *Lacrimile* i se opriseră de mult. Pe faţa răvăşită nu i se putea citi nimic.

Ea îl privi fără să-i pună vreo întrebare — temîndu-se. Dar tocmai atunci, ca un făcut, zbîrnîi telefonul. El tresări şi se-ncruntă. Ea vru să-i spună să-l lase, dar nu îndrăzni. Din doi paşi, Mihnea fu lîngă telefon. Îl auzi vorbind cu glasul lui hotărît şi cald de totdeauna :

— Să sărbătorim invenţia mea ?... Nu ştiu cum să-ţi spun... e cam rudimentară... Ce nu-nţelegi ?... Nu vorbesc aiurea... Am acum în cap un alt aparat electronic, mai perfecţionat... ai să vezi.

Pocni receptorul şi se întoarse la ea. Îi luă din mînă batista, îi şterse ochii, obrajii şi-i mîngîie cu un drag nou, mai matur, tîmplele cărunte.

SORIN STĂNESCU

Sorin Stănescu

FRUMOASA DIN PLANETA ADORMITĂ

A fost odată un pămînt care semăna întocmai cu Pămîntul de unde am plecat cîndva.

Da, cititorule, pe planeta aceea mică din Constelația Vărsătorului de Apă mi-am găsit eu Fericirea. Vreau să spun marea dragoste. Da, da, pentru mine a fost totuna. Fericire, dragoste, fericirea de a găsi mereu dragoste, în sfîrșit, n-are importanță.

Frumoasa pe care am îndrăgit-o eu trăia acolo, cu mult, foarte mult înainte de sosirea mea. Poate că mă făcusem astronaut, pentru că o căutam fără să știu.

Ce liniște, ce amurg de vis am găsit cînd am pus piciorul pentru prima dată pe planeta ei! Pe planeta noastră... Trăgeam cu deliciu în piept aerul cu totul asemănător celui de pe Pămînt, îmbătat de miresmele lui stranii, de limpezimea lui scînteietoare. Atunci nu știam nimic de ea. Explorarea noastră pe platoul pe care coborîsem nu-mi arătase mai nimic.

— Dar e foarte frumoasă planeta asta pustie, am strigat către „bătrînul" meu amic Steph, care repara de zor micul nostru astromobil.

— Fii mai prudent! mormăi el. Jo, dulăul nostru negru, fu de aceeași părere prin cîteva mîrîituri înciudate. Nici lui nu-i părea ceva în regulă. Nu știm încă ce se află dincolo de platou, continuă să bombănească Steph.

— Oh, Steph, Steph, ești un invidios. Vrei să-mi stîrpești entuziasmul.

— Să mergem, se hotărî Steph brusc, cam fără chef. Jo adulmeca într-una, plin de nedumerire.

Peisajul avea ceva straniu, ceva feeric. Mergeam pe o pulbere rubinie scînteietoare, sub un cer ca de aramă topită pe bolta căruia sclipea un soare blînd de culoarea unui ametist palid.

Am pornit înarmați numai cu „minicortexurile" noastre, niște microcreieri electronici prinși în chip de pandantif pe după gît. Steph îl îndreptă pe al său cu „focarul analitic" în dreapta și în stînga.

— Aer este, pămînt este, apă berechet, monologă Steph. Dar viață, viață nu văd nicăieri. Curios.

Atunci am fost și eu izbit pentru prima oară de încremenirea, de tăcerea de necuprins în care era învăluit țărmul pe care pusesem piciorul. Jur împrejur se zărea departe un fel de brîu mohorît ca un codru des. Nu departe de noi, spre dreapta, se ridica un bloc mare și cubic de piatră.

— Cum e cu putință să nu fie nicăieri nici un pic de viață? izbucni Steph. Nici o plantă, nici o vietate, nimic, nimic. Totul e pustiu. Este ceva aici care nu-mi place. Simt că nu e în regulă ceva. Uite și la Jo. Parcă a înnebunit.

— Dar pădurea, Steph, pădurea? Steph puse binoclul la ochi.

— Ei, drăcie! exclamă el. Asta nu e pădure, băiatule. Ia privește! M-am uitat. Cît vedeai cu ochii apărea un fel de brîu înalt și nepătruns de forme arborescente. Un amestec de figuri geometrice ca tuburile de orgă împletite cu un fel de ferigi semitransparente violete. Totul era perfect încremenit, nici o creangă nu schița nici cea mai slabă unduire.

— Ce vedenie bizară, Steph. Dă-i bătaie!

— Mîine, băiatule, mîine. Se întunecă.

— Oh, Steph, ce anchilozat, ce pensionar ești...

Pădurea mă atrăgea ca un magnet. Încet, încet, înserarea cuprinsese pe furiș tot peisajul acesta straniu.

— Îndărăt, la adăpostul nostru!

— Bine, Steph. Dar privește, omule, ce mai e și asta?

— Oho, băiatule, ia te uită!

Încet, încet, fără cel mai mic zgomot, în jurul nostru, apăreau ca din senin o puzderie nenumărată de forme sferoidale, transparente, ușor fosforescente, de diverse mărimi. Ai fi zis că întunecarea înceată a amurgului le face din ce în ce mai vizibile.

— Nu mișca, Steph!

— Nici vorbă.

Ne uitam cu o curiozitate nestăpînită la acest fenomen misterios.

— Văd că au o structură, Steph, una ca o dantelărie geometrică foarte complexă.

— Par a fi făcute dintr-un fel de substanță luminescentă, eterică...

Cele mai multe forme păreau a fi rombice și erau structurate grosolan. Ici-colo se zăreau altele, ceva mai mari și mai complicate, ca niște stele de mare. Departe, lîngă un fel de bloc de piatră cubică, se zăreau trei, patru, cu o structură dantelată, avînd o formă sferoidală.

— Iute, Steph, „minicortexul". Analizează!

„Structură de plasmă rece — mai precis: plasmoid aparte — stare de agregare particulară" — începu mica voce electronică. „Fără greutate — animată de pulsații imperceptibile. Structură complexă, peliculară, discoidală, dispusă geometric, concentric. Alcătuită artificial, probabil. Procedeu necunoscut. Origine necunoscută. Utilizare necunoscută."

— Alcătuită artificial, Steph. Așadar, plăsmuite, Steph...

— De ființe raționale!

Le priveam amîndoi fascinați. Toate pluteau la o palmă de pămînt, mișcîndu-se, cu o încetineală de melc, către aceeași direcție.

— Ai zice că sînt polarizate în jurul unui centru situat undeva departe, în fundul pădurii, Steph.

— Așa-i, băiatule. Jo cel negru însă nu fraterniza cu calmul nostru științific. Lătra ca un nebun, sărind în dreapta și în stînga.

— Stai, Jo, stai! Înapoi, Jo! Prea tîrziu! Jo se năpustise spre forma ca de stea de mare cea mai apropiată. Și atunci, muți de uimire, văzurăm cum forma luminescentă îl învălui brusc pe Jo, care, nemișcat, începu să devină transparent, luminos, apoi, treptat, în cîteva clipe, fără cel mai mic sunet, Jo pieri ca înghițit de neant, iar în locul său apăru o a doua formă transparentă, ca de stea de mare, identică celei dintîi!

— Steph, ce-i cu Jo? Înnebunesc! Jo cel negru nu mai e, Steph. Oh, din el a rămas doar un fel de spectru, o ciudățenie absurdă! Parcă-i un cristal de zăpadă uriaș, Steph!

— Liniștește-te, băiatule, gemu Steph cu glasul stins.

— Să ne retragem, Steph, spre cubul acela mare de piatră.

— Se aprobă. Tiptil într-acolo! Cît mai departe de meduzele astea! Îmi face impresia că întreaga populație, dacă a existat, a fugit gonită de o catastrofă necunoscută sau a pierit.

— Atenție, bătrîne, în spatele blocului plutesc cele patru stele dantelate!

— Le văd, băiatule. La bloc, iute. Ce cub ciudat! Pariez că-i făcut, că a fost făcut de ființe inteligente...

— O intrare labirintică, Steph, chiar după colțul din stînga!

Am intrat în vîrful picioarelor. O cameră mare, pătrată. Pereții erau ușor luminoși. În mijloc, un fel de dulap metalic cu deschizături ca niște faguri. Lateral, un pupitru. Steph privi printr-un mic oblon din perete.

— Interesant, un fel de cablu iese din pavilionul ăsta și șerpuiește pînă departe, spre codru, drept în direcția centrului misterios în jurul căruia gravitează toate sferele astea îndrăcite...

O exclamație. Steph scoase din „fagurii" dulapului un teanc de fișe hexagonale cu desene geometrice. Prinse două cîte două, fișele arătau una o schemă anatomică omenească, organe, țesuturi, mădulare, iar cealaltă o figură geometrică, rotundă, cu o anumită zonă din structură desenată într-o culoare deosebită.

— Oho, băiatule, au existat locuitori! Și erau întocmai ca noi, pămîntenii!

— Steph, privește! Figurile geometrice sînt cele de afară! Sînt sferele din plasmă... meduzele, Steph!

— Pare un fel de fișier al unor experiențe. Ciudate. Dar ei, ei au dispărut toți! De mult, probabil. Steph se întoarse la pupitru, ciocănindu-l. Nu-i metal. E un fel de plastic poros... De-abia își isprăvi vorba, că peretele din față se lumină brusc, asemenea unui uriaș ecran de televiziune. Un film panoramic se desfășura vertiginos în fața noastră. Un laborator imens sub o boltă de cristal. Împrejur, o mulțime de oameni privesc. Înăuntru, un aparat ciudat. Are un fel de antenă parabolică ce, probabil, proiectează niște raze invizibile. Cineva văzut din spate pare să dirijeze aparatul. Diverse animale culcate trec pe o bandă rulantă. În dreptul razei, fiecare scapără o sclipire

orbitoare și instantaneu se evaporă. În locul ei rămîne cîte o „meduză" de plasmoid transparent. Steph mă strînge de mînă. Aud numai răsuflările noastre precipitate.

— Un magnetoscop uriaș, șoptește el, un fel de „scopiton". Înregistrarea unei experiențe...

În clipa aceea, pe ecran experimentatorul scapă ceva din mînă. O lumină orbitoare. Antena devine incandescentă. Savantul sare în sus îngrozit. Se întoarce cu fața la noi.

— Ooo, exclamăm amîndoi.

Savantul acela era o fată zveltă cu un păr lung, deschis. O zărim un sfert de secundă. Apoi fata devine transparentă, din ce în ce mai transparentă și încet, încet, cade ușor, plutind spre pămînt.

— Ultima experiență... catastrofa..., bîiguie sugrumat Steph.

Cele ce au urmat aveau ceva halucinant. Sferele de plasmă, centrifugate de o forță necunoscută, se năpustiră afară din cupolă. Înainte ca privitorii din jur să-și vină în fire, meduzele luminoase îi învăluiră și fiecare ins se evapora pe loc, din el nemairămînînd decît o sferă transparentă, identică cu agresoarea. Apoi totul se întunecă brusc.

— Oh, Steph, știi acum ce sînt toate aceste forme !...

— Da, băiatule, bănui acum, ca și tine.

— Iată flora, iată fauna planetei, iată viața pe care o căutăm ! Totul s-a metamorfozat. Fiecare plantă, fiecare ființă a fost, pare-se, dizolvată și reproiectată sub o altă dimensiune, refăcută sub o altă stare de agregare a materiei, sub un fel de formă simetrică, un fel de „formulă prototipală"... Toate elementele alcătuitoare au rămas perfect intacte, dar acum sînt altfel dispuse în spațiu : în chip geometric și concentric, asemănător unui soi de cristal foarte complex, dintr-o plasmă cu totul aparte. E un fenomen absolut nou și necunoscut, Steph. Un fenomen posibil numai pe planeta asta... Această „sferoplasmă" e oarecum vie, Steph, posedă virtuți speciale, ciudate, afinități și metamorfozări necunoscute nouă, Steph...

— Stop, băiatule, o iei razna !

— Așa cum e planta „condensată" într-un spor, Steph. Cum e stejarul „codificat" într-o ghindă, Steph ! Jo a devenit, ca și celelalte forme, o efigie mută ! Steph, s-a petrecut un fenomen necunoscut, formidabil, fantastic, o catastrofă, Steph, care s-a întins de la unii la alții, cum ai văzut, o reacție în lanț ! Bănuiesc că prin simplul contact, printr-un fel de inducție, de afinitate misterioasă, o asemenea „efigie" de plasmoid, ca să-i zic așa, provoacă, la rîndul ei, unei viețăți identice cu ea o „spectralizare" asemănătoare. „Steaua" care l-a învăluit pe Jo era tot un cîine, Steph.A fost un cîine, Steph, un cîine !

— Visăm, băiatule, avem un coșmar. Să fugim ! Înapoi la astromobil !

— Nu, Steph, eu vreau să aflu. Planeta e locuită... Steph, colo lîngă blocul de piatră cubic... Cele patru sfere sînt...

— Știu... Fii calm !

— Sînt oameni, Steph ! Au fost... au fost patru !

— Da. Au fost. Cîndva o baghetă vrăjită, o undă blestemată i-au proiectat într-o efigie de mineral electric.

— O descoperire fantastică, Steph !

— O invenție diabolică...

— Nu, Steph, nu. Fata, Steph! Ea a declanșat reacția. Ai văzut. Ea... ca ucenicul vrăjitor. A scăpat în spațiu o undă necunoscută care a adormit toată planeta, Steph. Cred că n-a vrut. Un accident stupid, un accident tragic, Steph. Simt asta.

— De, băiatule, de...

— Da, Steph. A vrut să facă numai bine. A vrut să vindece. Chirurgia viitorului, Steph. Pe spectrul acesta electroid al corpului, structura fiecărui țesut se proiectează într-un arabesc maleabil, este accesibilă, probabil, unui electrod-bisturiu special. Pe această „reprofilare somatică", necunoscută de noi pînă în prezent, au vrut ei să îndrepte imperfecțiunile corpului...

— Delirezi, băiatule!

— Nu, Steph, o simt. Profunzimile organice invizibile, greu abordabile la un corp în trei dimensiuni, apar aici desfășurate limpede pe un soi de disc în două dimensiuni. Ai văzut fișele. Carnea, oasele, ficatul, creierul, totul e așternut minuțios, geometric pe o complicată peliculă discoidală de plasmoid. Uite, Steph, nimic nu poate scăpa neobservat din interiorul corpului.

— Stop! Te-ai apropiat prea mult de o sferă!

— O văd. Imaginea asta, Steph, cuprinde ca un fel de cod genetic „formula prototipală" a corpului, rămasă nealterată, și cu care, printr-un fenomen invers, corpul poate fi remetamorfozat, readus la starea lui inițială, dar îndreptat, Steph, vindecat, Steph!

— Nu ești teafăr... Închipuire, băiatule!

— Ba intuiție, certitudine, Steph. Îi putem scoate din starea asta, proiectînd invers experiența. Și asta, Steph, bănuiesc că se poate face pornind de la cine a declanșat urgia. Acela care a emis unda, doar el singur a rămas neatins. Ai văzut. El polarizează toate sferele. În jurul său gravitează această infinită constelație terestră de „plasmosfere". Trebuie să ajung la aparat, să-l pornesc invers. Cît mai e timp, altfel vom fi impresurați de „meduze" și dizolvați! Și apoi fata, Steph... Acolo, departe, în mijlocul pădurii de nepătruns, Steph!

— Nu, băiatule! Oprește-te! Steph strigă. Steph răcnește răgușit. Nu-l mai aud. Așa am pornit, cititorule, ca un nebun. Spre moarte? Spre absurd? Spre neant? Nu. Spre Fericire! Spre ea... Dar încă nu știam... Pădurea aceea, pădurea ei, mă atrăgea ca un magnet. Nu mai știu cum am ajuns la marginea „Codrului nepătruns". Așa i-am spus noi doi mai tîrziu. Brîul fermecat și încolăcit al pădurii nu lăsa picior de vietate să străbată pînă la Marea Boltă de Cristal, unde dormea ea. N-am pierit încolăcit de frunzișul tentaculelor pe jumătate încă vegetale, pe jumătate spectre plasmice. A fost o minune. Un noroc. Procesul de „spectralizare" a rămas oprit la jumătate, într-o stare intermediară, am murmurat eu. Așadar, eram aproape de sursă! Dar mai aveam de străbătut „Codrul nepătruns". N-am să uit niciodată draperia aceea uriașă de crengi vișinii și fosforescente. Forme de ferigi bizare mă învăluiau de sus într-un fel de spațiu lipicios și electrizat care mă golea treptat de puteri! Vai, pînă am dat de Marea Boltă de Cristal, pînă i-am zărit sclipirea feerică prin ultimele desișuri...

Mi-am lipit gîfîind fața de cristalul transparent și am privit înăuntru. Și colo, jos, întinsă și nemișcată, o ființă eterică, transparentă, fosforescentă, o fată de o frumusețe stranie, copleșitoare. M-am pomenit vorbind cu mine, ca și cum eram cu Steph alături..

— Ucenicul vrăjitor, Steph. O zînă de plasmă, rămasă într-o stare intermediară ca și pădurea... Frumoasa Adormită. Nu fusese metamorfozată în sferă! Fenomenul revenirii bănuiesc că trebuie declanșat invers pentru a o readuce la viață... Printr-o „repolarizare" cu ajutorul catalitic al unui organism rămas intact...

Am pășit încet înăuntru. Am răsucit toate butoanele la zero... M-am apropiat. Ca într-un vis. Nici nu știam bine ce fac. M-am aplecat încet și i-am atins ușor buzele cu buzele mele, într-o sărutare halucinantă... Și atunci, Steph, am simțit ca o electrizare, ca o undă de căldură care mă cuprinde. Am fost apoi învăluit într-un fel de amorțeală de neînvins. Mă simțeam cuprins de o iubire suavă, indestructibilă. Zăream ca prin vis cum Frumoasa mea Adormită recapătă încet consistență, deschide ochii mari, viorii, își netezește părul de zăpadă, se ridică uimită. Am mai apucat să zăresc afară prin transparența Marii Bolți de Cristal o panoramă uluitoare, dantescă : nenumărate sfere și romburi fosforescente topindu-se, o dată cu închegarea din neant a tot felul de ființe omenești care se ridicau din pulberea rubinie, din ierburile vișinii, din toate colțurile... În schimb eu, vai, grozăvie, deveneam ușor, translucid, nemișcat, mut... Nu mai eram decît o imagine azurie, transparentă, exact cum fusese Frumoasa mea Adormită. Priveam neputincios și trist cum mă diafanizam în zarea luminii, dispărînd încet din ochii semenilor mei înmărmuriți. Reînchegasem corpul fetei, în schimb am fost eu, la rîndul meu, „dezintegrat". Apol n-am mai știut nimic.

Cît să fi trecut? N-am idee. M-am trezit anevoie. Era pe înserate. Am apucat să văd ca prin vis Frumoasa mea dezlipindu-și buzele de ale mele, reînchegîndu-mă prin asta, adunîndu-mă din neant. Cum făcusem și eu. Din fericire „evaporarea" mea incompletă fusese o remanență accidentală, superficială, lesne reversibilă.

Mă găsiseră în amurg, plutind sub frunzișul pădurii... Jo cel negru lătra voios lîngă mine. Steph, cu gura pînă la urechi, mi-a dat un ghiont. Steph, măgar invidios, cît sînt de fericit, Steph! Frumoasa mea din Planeta Adormită... Și cerul acesta de aramă topită, și pulberea aceasta rubinie, și ochii, ochii aceștia, Steph, ochii aceștia de ametist...

ȘTEFAN TITA

BATISCAFUL ALBASTRU

Prezența acvanautului Paul Țintea era așteptată cu nerăbdare de întregul colectiv al complexului școlar nr. 10.

De vorbă cu elevii au stat, rînd pe rînd, muncitori fruntași, cărturari de seamă, scriitori, artiști, maeștri ai recoltelor bogate, cosmonauți. Acum era așteptat Paul Țintea, un om încă tînăr, care căpătase înaltul titlu de „Erou al muncii comuniste", datorită curajului și destoiniciei de care a dat dovadă în lucrările experienței internaționale pentru cercetarea solului și subsolului oceanelor. Chipul cercetătorului apăruse de nenumărate ori în gazete și în jurnale de actualități ale televiziunii. De aceea, cînd, însoțit de director, intră în sala de festivități a complexului, fu numaidecît recunoscut și salutat cu aplauze furtunoase, care, se părea, îl cam stînjeneau. Era de statură mijlocie, avea un ten bronzat și o privire calmă și pătrunzătoare.

Fără multe introduceri începu să vorbească despre ultima expediție oceanografică la care participase. Toți își aminteau că această incursiune avusese loc în condiții dramatice și că navigatorii suboceanici trăiseră un autentic roman de aventuri.

— Vedeți, povestea Paul Țintea, batiscaful albastru, cu care am făcut ultima noastră expediție, se deosebește de toate celelalte vehicule subacvatice. În primul rînd, capacitatea lui de a adăposti navigatori e mult mai mare decît a tuturor batiscafelor existente pînă azi. Expediția noastră cuprindea șase cercetători : un sovietic, profesorul Petrov, vestit oceanolog, un german, doctorul Brüll, binecunoscut ca specialist în geologia submarină, un danez, gravimetristul Olafsen, un francez, inginerul Rigaud, proiectantul și pilotul navei noastre subacvatice, un tînăr american, Smith, răspunzător de aparatele de televiziune, de cele de fotografiat și de comunicația prin ultrasunete, și subsemnatul, în calitate de speolog. Trebuie să menționez că această formație științifică a mai făcut și alte cercetări împreună. O altă caracteristică a batiscafului albastru o constituie forma, ori mai bine spus formele. El a fost con-

struit după un model viu: vieţuitoarele de mari adîncimi. Nava noastră este, dacă vreţi, un fel de balon dirijabil care, în loc să se urce în înălţimile văzduhului, coboară în străfundurile hidrosferei. Lestul obişnuit al aeronauţilor a fost de data aceasta înlocuit cu bucăţi masive de metal, reţinute cu ajutorul unui electromagnet puternic. Pentru a se scufunda, batiscaful trebuia să-şi umple cu apă două mari rezervoare goale. Pentru a-l readuce la suprafaţă era suficient să apăsăm un buton care întrerupea curentul electric, iar bucăţile de fier reţinute de magnet cădeau în apă. Astfel se micşora greutatea, şi nava noastră suboceanică se putea ridica la suprafaţă. Interiorul batiscafului, în afară de faptul că ne asigură un confort deplin, este prevăzut cu cele mai moderne instalaţii electronice. Aparate de televiziune, aparate de fotografiat prevăzute cu „flash"-uri electronice, reflectoare multicolore, plase pentru recoltarea probelor de plancton, un „pod rulant" pentru culegerea specimenelor faunei abisale — iată numai cîteva dintre ajutoarele noastre automate.

S-a constatat că în anumite zone la peste 8 000 de metri adîncime nu se găsesc peşti propriu-zis, ci vieţuitoare de forme curioase, fără ochi şi cu aripioare foarte lungi înzestrate cu surse luminescente. Batiscaful nostru, fiind construit dintr-un material special, are particularitatea de a putea lua, după împrejurări, oricare dintre aceste forme curioase, astfel că el se poate comporta ca un veritabil cetăţean al adîncurilor. În sfîrşit, culoarea, care i-a adus şi denumirea de batiscaful albastru, a fost socotită de constructori ca un element protector. Obiectivele cercetărilor noastre, stabilite la ultima sesiune ştiinţifică a „Asociaţiei mondiale a oceanografilor", urmăreau valorificarea concreţiunilor din Oceanul Pacific, descoperirea unor zăcăminte de actinide şi a altor minereuri utile în craterele vulcanilor stinşi.

Avînd de îndeplinit aceste obiective, expediţia noastră, condusă de inginerul Rigaud, a pornit în largul Oceanului Pacific, în primăvara anului acestuia, pe vasul „Da Vinci", aparţinînd „Asociaţiei mondiale a oceanografilor".

Sondajele arătau prezenţa pînă la un anumit nivel a unei puternice radioactivităţi. Trebuiau deci luate măsuri speciale pentru evitarea oricăror efecte nocive.

În dimineaţa de 8 mai, la orele 5, batiscaful albastru a început să coboare în adîncimea Oceanului Pacific. Batiscaful se scufunda cu o viteză medie de un metru pe secundă, astfel că vizibilitatea era foarte bună. Ceea ce ne-a surprins de la început a fost faptul că pînă la aproape opt mii de metri n-am întîlnit nici o vietate.

— Ne aflăm în faţa unui fenomen interesant: deplasarea totală a planctonului din această zonă, a spus Petrov. Deocamdată nu cunoaştem încă direcţia în care s-a deplasat. Fireşte, nu poate fi vorba de o migraţiune obişnuită, ci de o adevărată fugă.

Toţi ne-am raliat acestui punct de vedere.

În planul de activitate al expediţiei noastre a fost deci inclus un punct nou, neprevăzut la sesiunea „Conferinţei mondiale a oceanografilor" şi pe care înseşi împrejurările vieţii l-au impus cu tărie: cercetarea planctonului din zona respectivă. Cînd am ajuns la 8 000 de metri adîncime, au început să apară unele vietăţi pe

care nu le-am putut identifica din primul moment. Erau crabi, homari, creveți, ascidii, care de obicei trăiesc la adîncimi mult mai reduse. Singure ascidiile ating uneori profunzimi mai mari. Întîlnirea cu aceste viețuitoare s-a produs într-un mod cu totul neașteptat, care vă va face să înțelegeți de ce nu le-am putut recunoaște chiar de la început. La un moment dat batiscaful n-a mai putut înainta. Aparatele de bord nu indicau nici o asperitate care să ne stea în cale și totuși batiscaful n-a mai putut înainta.

În același timp o umbră uriașă a întunecat vizoarele și ne-a împiedicat să mai putem face observații. Dar asta n-ar fi fost nimic. O forță uimitoare a prins deodată batiscaful ca într-un cleşte și amenința să-l zdrobească, bineînțeles, cu noi cu tot. Comoția a fost extrem de puternică și totul s-a produs pe neașteptate, încît ne-am trezit deodată zvîrliți unul peste altul într-un ungher al batiscafului. Strînsoarea continua; masiva presiune din afară se accentua tot mai mult.

Atunci Rigaud se tîrî de-a bușilea spre tabloul de comandă, de unde se puteau imprima navei formele cerute de împrejurări. L-au urmat numaidecît Olafsen și Brüll. Vasul nostru a devenit mai întîi foarte plat, apoi s-a strîns ca un ghemotoc încît să poată avea un mic joc în strînsoarea de fier a brațelor. Pe urmă a redevenit plat. În cele din urmă, cu toată gigantica presiune exterioară, batiscaful a găsit un punct liber și a putut să se strecoare printre brațele cleștelui. Manevrele lui Rigaud, Olafsen și Brüll au fost adevărate tururi de forță.

— Ce-o fi fost asta? a întrebat Rigaud, după ce am scăpat de primejdie.

— Un monstru oceanic, am răspuns Petrov și cu mine într-un glas.

— Probabil un crab cu totul deosebit, am spus după o pauză. Proporțiile și forța de care dispune îl situează în afara datelor pe care le cunoaștem. Cred că în această parte a oceanului vom mai întîlni numeroși monștri oceanici, foarte probabil aparținînd și altor specii. Iar Petrov a fost cu totul de aceeași părere.

În adevăr, în zilele următoare, presupunerile noastre căpătară confirmare, pe măsură ce coboram în adîncime. Păianjeni de mare, pogonofore, cumacee și multe alte vietăți ale străfundurilor apăreau în fața noastră în forme și proporții monstruoase. Între ele se produceau uneori ciocniri spectaculoase. Parcă asistam la încleștarea unor monștri preistorici. Desigur, înaintarea noastră în adînc devenise extrem de dificilă și periculoasă. Am pus în funcțiune aparatele de alarmă și de protecție.

Așadar ne-am îndeplinit programul științific în condiții deosebit de grele. Totuși am reușit să obținem determinarea precisă a zăcămintelor de uraniu în craterele vulcanilor stinși. Folosind reflectoarele, am risipit cîte puțin din bezna care ne înconjura. Am constatat atunci că toate legăturile cu suprafața sînt întrerupte. Semnalele aparatelor sunau în gol, iar recepția nu

prindea nimic. Nu mai puteam comunica absolut cu nimeni. Batiscaful intrase într-o imensă cavitate și fusese blocat acolo! Partea ciudată o constituia faptul că nu puteam distinge orificiul prin care am pătruns. Ne era cu neputință să lămurim această chestiune, să găsim „poarta" prin care am intrat și pe unde eventual urma să ne strecurăm din nou afară. Prin beznă întrezăream parcă niște ziduri, dar nu de apă ca pînă acum, ci solide. Niște adevărați pereți. Cercetîndu-i cu mai multă atenție, am observat că nu sînt imobili. Dimpotrivă, substanța lor se afla în continuă mișcare. Se apropia și se depărta. Descoperirea a fost făcută de Rigaud.

— Priviți, pereții se mișcă într-o cadență regulată, parc-ar respira, spuse el uimit. Oare unde ne găsim?

Au fost emise zeci de ipoteze. Dar pe cea justă a nimerit-o Petrov. Ne găseam prizonieri în interiorul unei scoici uriașe. Am pătruns pe cînd scoica se afla căscată și numaidecît în urma noastră s-au închis ermetic cele două valvule ale ei. Vă puteți deci închipui proporțiile scoicii!

— Nu putem aștepta, le-am spus eu atunci. Trebuie să acționăm cu mijloacele de care dispunem.

— Bine, și ce propui? m-a întrebat Rigaud.

— Să folosim batiscaful nostru ca pe un berbec cu care să spargem carapacea ce ne ține captivi. E știut doar că la adîncimea la care ne aflăm, la temperatura glacială a acestor adîncuri, sub o presiune uriașă, pe fund semiîlichid și radioactiv, calcarul nu poate fi fixat de organism. Scheletele peștilor abisali sînt fără excepție cartilaginoase. Ar urma deci ca și valvele scoicii să fie cartilaginoase și că un asalt puternic le-ar putea eventual străpunge.

Fără falsă modestie, trebuie să spun că propunerea mea a fost primită cu entuziasm. Ne-am pus deci pe lucru. Munceam cu înfrigurare și de data asta posibilitatea de a imprima navei suboceanice forma dorită ne-a ajutat să ieșim din impas. Manevrat din interior, batiscaful căpătase alura unui pește abisal numit Benthosaurus. Caracteristic acestui pește este un „trepied" pe care se sprijină și care ne-a dat putința să repezim vîrful ascuțit al navei în peretele din fața noastră. După prima izbitură am simțit o contracție puternică. Organismul rănit încerca să se apere. Dar loviturile s-au repetat o dată, de două ori, de zece ori...

În cele din urmă, cu toate convulsiile monstrului oceanic, ne-am pomenit afară. Eram salvați. Numaidecît au fost restabilite legăturile prin instalațiile de ultrasunete și chiar în aceeași zi ne-am urcat la suprafață!

Paul Țintea a făcut o scurtă pauză, apoi a adăugat:

— Și cu asta povestirea mea a luat sfîrșit!

Un tunet de aplauze au acoperit ultimele cuvinte ale vorbitorului. Cînd aplauzele s-au potolit, s-a ridicat un elev să pună o întrebare.

— Tovarăşe cercetător, cărei cauze se datora prezenţa acestor monştri oceanici? Aţi aflat?

— Desigur! Era de altfel şi-n intenţia mea să vă spun, dar am aşteptat să mă stîrniţi. Cîndva, cu mult înainte de a se fi încheiat tratatul pentru interzicerea oricăror experienţe termonucleare care nu slujesc exclusiv scopurilor paşnice, aici, în această regiune a Pacificului, au avut loc asemenea explozii provocate de la distanţă. Două mici insule cu o bogată vegetaţie tropicală au fost cu desăvîrşire pulverizate în urma uriaşelor explozii produse. Deşi de la efectuarea acestor experienţe trecuse vreme îndelungată, radioactivitatea şi-a menţinut într-o apreciabilă măsură acţiunea nocivă. Ca urmare a acestor experienţe a avut loc şi migraţiunea vieţuitoarelor oceanice de care v-am vorbit, „fuga", cum a numit-o profesorul Petrov. Au rămas numai vieţuitoarele de mai mare adîncime. Ele n-au suferit direct şocul exploziilor, dar au început să se dezvolte în condiţiile unei radioactivităţi excesive. Aceasta le-a produs mutaţii genetice, preschimbîndu-i în adevăraţi monştri oceanici. Astfel a fost dovedită încă o dată influenţa radioactivităţii asupra fenomenelor vitale şi dezvoltării speciilor.

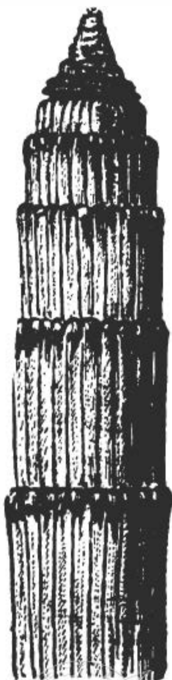

MIHAI BENIUC

Fapt

Un avion? O umbră călătoare
Alunecă grăbit în chip de cruce
Pe țarină. Icar să fie oare
Ce către soare amețit se duce?

E poate doar obișnuita cursă
Ce-ajunge pe-nserate-ntr-un oraș,
Cînd alergînd pe cer subt Marea Ursă
O stea despică-n Cosmos nou făgaș.

Icariene visuri de scăpare,
Din labirint dedalic, subt cupole
Astrale, astăzi nu prin cărți vă caut
Nici în legenda moșului Manole
De Vodă osîndit la-ntemnițare —
Sînteți acuma fapt de astronaut.

21 septembrie 1985

EQUISETUM HIEMALE
mugur tînăr, mărit
de 12 ori.

OVIDIU RÎUREANU

Ovidiu Rîureanu

Clopotele carturilor din cosmonave...

De soarele din struguri încălziți,
în văzduhul sonor
oamenii cîntă
— și nu atît pentru inima lor,
ci ca să fie auziți,
să se știe
că sînt fericiți
ori măcinați de nostalgie.
La fel cînd locomotiva se-avîntă,
Sirena-i nu sfarmă
tăcerea-n cîmpie
pentru cel ce-o stîrnește.
Pe alții vestește.
Pentru alții e țipăt de-alarmă.

Dar clopotele carturilor din cosmonave
vor suna monodice, calde și grave
doar pentru noi cei a căror chemare
n-o să se-audă din depărtare.

CUCURBITA
lujer mărit de 4 ori

KINGSLEY AMIS *

Punct de plecare

Cei ce n-au văzut niciodată marţieni vii abia îşi pot imagina strania spaimă pe care o stîrnea înfăţişarea lor. Gura bizară în formă de V, cu buza superioară ca un clonţ, absenţa frunţii, lipsa unei bărbii sub ciocul buzei inferioare, tremurul neîncetat al acestei guri, tentaculele monstruoase, horcăitul plămînilor apăsaţi de o atmosferă străină, mişcările lor greoaie şi penibile din pricina gravitaţiei terestre, superioară aceleia de pe Marte, şi mai ales extraordinara intensitate a ochilor enormi — toate acestea îmi produceau o nesfîrşită scîrbă. Pielea lor brună, ca unsă cu grăsime, avea un aspect spongios, iar felul stîngaci şi lent în care se mişcau mă umpleau de o frică fără nume. Încă de la această primă întîlnire m-au cuprins aversiunea şi groaza.

Dacă acest extras — luat dintr-un capitol de început al romanului „Războiul lumilor" — nu va produce o reacţie specială, pasajul care urmează va avea poate mai mult efect :

Nu trebuie să vă spun, domnilor, începu Harvey, că serviciul vînzărilor are şi el anumite probleme. Aş putea să jur că tot acest guvern nenorocit e infiltrat de „consers" (conservatori — n.r.). Ştiţi ce au făcut ? Au interzis folosirea infrasunetelor psihomotorii din publicitatea prin telepatie, dar noi am reacţionat, stabilind o listă de cuvinte-cheie care corespund tuturor principalelor traumatisme şi nevroze ale vieţii americane moderne. Ei ne-au împiedicat să proiectăm anunţurile pe geamurile aerocarelor, dar şi de data asta am găsit o ripostă. Laboratorul îmi spune — Harvey se întoarse spre directorul cercetărilor aşezat de cealaltă parte a mesei — că vom putea în curînd să experimentăm un procedeu

* Paginile pe care le publicăm reprezintă un fragment din cartea consacrată de acest cunoscut romancier englez literaturii ştiinţifico-fantastice. Deşi K. Amis se ocupă în special de lucrările de science-fiction anglo-saxone şi de tendinţele lor actuale, unele idei ale lui au totuşi o bătaie mai generală (n. r.).

ce permite proiectarea directă pe retină... Se întrerupse. Scuză-mă, domnule Schocken, şopti apoi. Securitatea a verificat această sală?

— Nici o grijă. Nu există aici decît obişnuitele microfoane-spion ale Departamentului de Stat şi ale Camerei Reprezentanţilor. Şi, fireşte, noi le transmitem înregistrări aranjate în prealabil.

Am citat acest pasaj din „Negustorii spaţiului" (un roman de Frederick Pohl şi C. M. Kornbluth, publicat în 1953) şi descripţia lui H. G. Wells pentru a prilejui cititorului o mică experienţă personală : dacă nici unul, nici celălalt extras nu-i va trezi un interes deosebit, înrudit desigur, dar diferit de obişnuitul interes literar, nu va deveni niciodată un adept al literaturii ştiinţifico-fantastice. Recunosc că poţi duce o existenţă utilă şi fericită rămînînd total indiferent faţă de această formă literară ; totuşi o cercetare a problemei trebuie să înceapă pornind de la această înclinaţie. Lectorul care se decide să se „informeze" asupra literaturii de science-fiction, gîndind că îi va oferi o perspectivă nouă asupra „culturii noastre", va găsi multe lucruri care-i vor confirma presupunerea şi, în acelaşi timp, sper că se va şi distra ; dar e probabil că nu va putea niciodată să împărtăşească, poate nici chiar să înţeleagă experienţa adepţilor, care formează imensa majoritate a cititorilor de science-fiction şi pentru care, evident, posibilitatea de a se distra nu constituie o paranteză, ci o atracţie esenţială. După cum se întîmplă cu cele mai multe pasiuni, această maladie, ca şi aceea a jazului, este contractată în adolescenţă sau de loc. Cele două pasiuni pomenite au multe caractere comune şi nu e rar să le vezi coexistînd în aceeaşi persoană... Atît jazul, cît şi literatura ştiinţifico-fantastică au început în cursul ultimilor 12 ani* să atragă atenţia „diagnosticianului" sau a „vînătorului de tendinţe" ce se interesează de aceste două fenomene culturale nu pentru ele însele, ci pentru lumina pe care o pot arunca asupra altor subiecte.

A defini ce înseamnă science-fiction, iată o tendinţă întreprinsă cu o abundenţă foarte semnificativă. Din păcate, comentatorii acestui gen de lucrări au ajuns la rezultate ce se vădesc a fi mai mult greoaie decît memorabile. În ceea ce priveşte „ficţiunea", ne găsim pe un teren relativ solid ; în privinţa „ştiinţei", ne lovim de cîteva feluri de dificultăţi, prima fiind aceea că literatura ştiinţifico-fantastică nu înseamnă neapărat o ficţiune despre ştiinţă sau despre savanţi, iar ştiinţa nu joacă în aceste lucrări în mod necesar un rol important. Totuşi, la capătul unei îndelungi şi profunde reflexiuni, ajungi cam la următoarea concluzie: o lucrare de science-fiction este o povestire în proză ce tratează despre o situaţie cu neputinţă să apară în lumea cunoscută de noi, dar a cărei existenţă se bazează pe ipoteza unei inovaţii oarecare, de origine pămîntească sau extraterestră, în domeniul ştiinţei sau al tehnicii, ba chiar în acela al pseudoştiinţei sau

* Cartea lui K. Amis a fost publicată în anul 1960 (n. r.).

al pseudotehnicii. Acesta este tipul de definiţii care cer lămuriri suplimentare. Iată-le, deci. „Povestire în proză", deoarece pînă acum incursiunile poetice în science-fiction au rămas un fenomen rar. Desigur, din cînd în cînd, întîlneşti în magazinele specializate cîte un poem atroce despre măreţia stelelor şi despre alte asemenea chestii, iar în Anglia există un poet de talent, Robert Conquest, care a scris o odă închinată primilor exploratori ai lui Marte şi un raport despre civilizaţia pămîntească, conceput drept opera unei echipe de experţi ai Federaţiei galactice... Dar Conquest este deocamdată o figură singuratică sau poate un pionier.

Să revenim însă la definiţia mea: cel mai mare număr de dificultăţi îl ridică problemele de ştiinţă, de tehnică şi ale pseudoformelor acestora. Adesea, însuşi principiul unei povestiri sau substanţa anumitor episoade ale ei se bazează pe o ipoteză perfect plauzibilă: extinderea, dezvoltarea unei teorii sau tehnici existente. De pildă, folosirea roboţilor (subiect care continuă să fie foarte popular) pare actualmente previzibilă, dacă nu foarte verosimilă, chiar dacă ţinem seamă de faptul că încorporarea tuturor acelor maşinării într-un recipient de dimensiunile unui om ar presupune un progres considerabil în materie de microelectronică, ştiinţă care, pentru moment, nu pare să fi depăşit stadiul cel mai elementar. Povestirile bazate pe principiile astronauticii sau implicînd existenţa acestor principii, şi care formează fără îndoială categoria cea mai vastă, se sprijină şi ele pe ipoteze şi procese care corespund faptelor deja stabilite. Cu toate acestea scriitorii noştri, care se simt strîmtoraţi în limitele bietului nostru sistem solar, trebuie să facă faţă anumitor inconveniente cînd îi cuprinde pofta să-şi expedieze personajele în regiunile îndepărtate ale galaxiei sau în alte sisteme solare. Adevărul e că, pentru a atinge fie şi cea mai apropiată stea, astronautul ar trebui să călătorească îndelung, chiar dacă ar zbura cu viteza luminii, ceea ce — dacă i-am înţeles bine pe popularizatorii lui Einstein — l-ar condamna pe cosmonaut să vadă cum masa i se dilată la infinit, iar volumul îi scade pînă la zero. Lucru, pare-se, de nedorit! Unii autori recunosc deschis existenţa acestei dificultăţi: ei prevăd atunci pentru eroii lor posibilitatea să supravieţuiască în stare de hibernare (anabioză — *n.t.*) pînă în momentul descinderii pe o anumită planetă sau îi lasă să se reproducă în captivitate în răstimpul mai multor generaţii... Cel mai adesea însă, autorul imaginează un mijloc de a ocoli teoriile lui Einstein sau chiar de a le combate. E vorba de un fenomen numit în mod curent hiper-spaţiu sau hiper-impuls şi care apare fără alte precizări în afara acestor cuvinte: „El aplică hiper-impulsul" sau „lansă nava în hiper-spaţiu". Această discreţie, ca toate convenţiile cu care nu eşti familiarizat, ar putea să-l deconcerteze pe neofit ori să-l plictisească. Dar amatorul de Westerns nu pretinde

şi o expunere a tehnicii crescătoriei de vite, iar hiper-impulsul e o convenţie la fel de acceptabilă, principiul său bazîndu-se pe faptul că, dacă viteza cu care materia se poate deplasa prin spaţiu este teoretic limitată, nu există o atare limită pentru viteza cu care spaţiul se poate mişca în interiorul spaţiului. Aşadar, dacă spaţiul aflat în mişcare conţine o astronavă, aceasta ar putea străbate în cinci sau şase ore distanţa care desparte Pămîntul de Ursa Mare, fără ca prin aceasta să aducă o jignire directă lui Einstein şi teoriilor lui.

Iată situaţia în ce priveşte ştiinţa reală sau bine imitată. Cîteva cuvinte acum despre lucrările care aparţin în mod manifest categoriei „pseudo". Dacă naraţiunea are nevoie de extratereştri, va trebui probabil să fie găsit mijlocul comunicării cu ei. Excelente lucrări — între altele *Războiul lumilor* — au drept temă apariţia unor extratereştri cu care era imposibil să se comunice, dar în acest caz consecinţele se limitau în general la ameninţarea pe care o reprezentau intruşii, şi după cum se va vedea, literatura ştiinţifico-fastantică modernă tinde să se dezintereseze de acest gen de ameninţări. Discuţia cu un extraterestru prezintă totuşi dificultăţi care sînt literalmente insurmontabile... Problema comunicării — chiar presupunînd că am putea-o concepe în termeni neumani şi că s-ar acomoda unui intermediar analog limbajului — se loveşte de o serie de imposibilităţi. Ideea de a învăţa direct limba extraterestrului, în felul în care, pus în condiţii vitrege, ai învăţa o limbă pămîntească, prin intermediul gesturilor etc..., presupune că în civilizaţia extraterestră ar exista deprinderi lingvistice umane, ceea ce e improbabil. Soluţia oferită de o maşină traducătoare, ce aminteşte de hiper-impuls, întrucît de obicei e introdusă prin fraze de genul „El puse în funcţiune maşina de tradus", insultă bunul simţ: e limpede că o asemenea maşină nu va putea înţelege fie chiar cel mai simplu cuvînt portughez dacă, în prealabil, n-a „învăţat" portugheza. Telepatia — „Formele conceptuale ale extraterestrului îi năpădiră mintea" — nu există [1]. Totuşi, ceea ce mă interesează deocamdată nu este neverosimilitatea reală sau presupusă a acestor teorii, ci faptul că ele sînt prezentate ca fiind verosimile şi că autorii lor se străduiesc să ascundă cititorilor această neverosimilitate. Observaţia rămîne valabilă şi pentru alte expediente tradiţionale: călătoria în timp, de exemplu...

Problema de a şti dacă o anumită povestire se conformează sau nu legilor naturii constituie un considerent care poate influenţa sensul judecăţii noastre, dar vreau să insist asupra faptului că întotdeauna o asemenea conformare reprezintă scopul urmărit... în domeniul ştiinţifico-fantastic. Deoarece nu departe de aici se întinde un alt tărîm, uneori cu greu distins de primul: acela al fantasticului. Tipul fantasticului pe care îl voi studia a devenit o formă literară independentă (aproape în acelaşi sens şi în aceeaşi perioadă) ca şi literatura ştiinţifico-fantastică... Se vede că folosesc

[1] Afară de cazul că... după declaraţiile directorului unui institut astronautic ataşat lui Westinghouse Electric Corporation, această societate ar fi pe cale să întreprindă cercetări în domeniul telepatiei ca mijloc de comunicare la mare distanţă (n.a.).

termenul „fantastic" într-o accepţie particulară şi restrînsă... Nu ignorez existenţa unui ansamblu de opere de la *Beowulf* * la Kafka **, opere ce pot fi şi ele numite „fantastice" şi care pentru genul în discuţie constituie un fel de prefaţă şi paralelă... Recunosc desigur că, în ciuda volumului său mai mic, fantasticul, în sensul particular pe care îl definesc, oferă nu mai puţin decît literatura ştiinţifico-fantastică perspective valabile asupra atitudinilor contemporane. Prefer totuşi să mărturisesc fără alt preambul că nu iubesc fantasticul (nici pe acela al lui *Beowulf* sau al lui Kafka şi nici pe acela publicat de revistele contemporane de specialitate) şi nu-mi voi da osteneala să expun motivele acestei antipatii, deşi aş putea-o face la rigoare. Într-adevăr, acum am doar intenţia să diferenţiez fantasticul de literatura ştiinţifico-fantastică ; de altfel, poate e de ajuns să observ că, pe cînd în science-fiction faptele reale sau cele ipotetice sînt respectate, fantasticul îşi face un punct de onoare să le sfideze : roboţilor, astronavelor, tehnicii, ecuaţiilor el le substituie elfi, cozi de mătură, puteri oculte şi vrăji...

S-ar putea crede că în definitiv ar fi suficient, pentru a trece de limita care desparte fantasticul de science-fiction, să inserăm în povestire cîteva rînduri de spoială pseudoştiinţifică. Admit că aceasta ar fi teoretic posibil, deşi pînă acum n-am întîlnit niciodată un asemenea caz. Aşadar, între a căuta verosimilul şi a renunţa definitiv la el există o mare deosebire, iar, în practică, verosimilitatea este anihilată de îndată ce o povestire despre federaţia galactică sau despre vibraţiile moleculare e antrenată de cursul capricios şi arbitrar al oricărei sau aproape al oricărei naraţiuni fantastice. În legătură cu aceasta, deschid o paranteză: nu trebuie să se creadă că apariţia elfilor şi a altor spiriduşi implică neapărat fantasticul şi contrariul literaturii ştiinţifico-fantastice... Astfel, deşi vampirismul a fost unul dintre pilonii fantasticului din secolul al XIX-lea, romanul lui Richard Matheson *Eu sînt o legendă* se foloseşte extrem de ingenios şi, uneori, terifiant de acest vechi mit într-un context de science-fiction ; toate detaliile tradiţionale sînt explicate raţional...

Să nu credeţi că am uitat de definiţia mea : dimpotrivă, am căutat să-i delimitez diferitele implicaţii. Nu-mi mai rămîne acum decît să adaug cîteva codicile : tipurile de povestiri care, trezind acelaşi interes ca literatura ştiinţifico-fantastică sau cel puţin sînt scrise de aceiaşi autori şi citite de aceiaşi lectori, îi pot fi asimilate. Unele dintre aceste lucrări constituie o clasă puţin importantă din punct de vedere numeric : povestirile care au drept temă omul preistoric. Dacă această clasă există, vina (căci vină este) îmi pare că poate fi imputată lui Wells, care a comis o „Povestire din epoca pietrei"... A doua categorie cuprinde lucrări ce au ca temă o schimbare, o răsturnare sau o anomalie în condiţiile fizice ale lumii. Numeroasele povestiri care fac parte din

* **Beowulf** — poem epic popular, monument al literaturii anglo-saxone din secolul al VII-lea sau al VIII-lea (n.r.).
** **Franz Kafka** (1883—1924), scriitor ceh de limbă germană (n. r.).

această grupă tratează în general despre fenomene primejdioase pentru omenire. Uneori ele au o origine extraterestră, ca în *Centura otrăvitoare* de Conan Doyle, alteori ele iau naştere chiar pe Pămînt, ca în *Norul negru*, lucrare recentă a lui Fred Hoyle, sau ca în *Moartea ierbii* de John Christopher. În alte cazuri, autorii îşi bazează cronica pe descrierea vreunei primejdii imputabile ştiinţei şi tehnicii existente (în special bombei cu hidrogen). Industria cinematografică s-a aruncat avidă peste asemenea teme, servindu-ne o multitudine de monştri — furnici devenite uriaşe ca urmare a unor mutaţii cauzate de radiaţii, pterodactile cuirasate, supersonice şi radioactive, eliberate de o explozie atomică din caverna subterană pe care o ocupau din preistorie (în filmul japonez *Rodan*). Ameninţările de acest tip au precedat, desigur, bomba cu hidrogen. În *Imperiul furnicilor* Wells descrie cu o acuitate destul de dezgustătoare o creştere nu în dimensiuni, ci a inteligenţei la aceleaşi furnici. Această nuvelă e unul dintre primele exemple şi nu mă îndoiesc că a exercitat o puternică influenţă. Cu toate că anomalia de care e vorba reprezintă produsul unei evoluţii naturale şi nu al unor stimulente artificiale, povestirea lui Wells face, evident, parte din categoria pe care o descriu. În sfîrşit, aici e locul să fac următoarea observaţie : de vreo zece ani, ştiinţa reală îşi pierde din importanţă în lucrările ştiinţifico-fantastice. Astronava, de exemplu, care multă vreme a rămas un lucru destul de nou pentru a merita o descriere, nu mai este acum decît un mijloc de locomoţie destinat să introducă personajele într-un mediu extraterestru ; despre nava spaţială se vorbeşte acum cu aceeaşi dezinvoltură ca despre un avion sau un taxi *. Alte povestiri (şi acestea sînt adesea cele mai interesante) îşi iau drept temă schimbările din domeniul economic şi politic, în timp ce ştiinţa şi tehnica trec pe al doilea plan, servind numai la crearea ambianţei... Termenul de *science-fiction* e din ce în ce mai puţin legat de subiectul pe care-l desemnează, iar lupta de ariergardă susţinută de suporterii acestei literaturi, motivînd că politica, psihologia, antropologia şi chiar etica sînt tot atît de mult ştiinţe ca şi fizica atomică, nu are alt rezultat decît să indice o stare de spirit. În orice caz, între toate numirile sugerate pînă acum, nici una nu este atît de potrivită încît să justifice abandonarea termenului ferm stabilit de *science-fiction*.

Să rezumăm : literatura ştiinţifico-fantastică descrie cu verosimilitate efectele pe care spectacularele schimbări (fie ele voite sau nu), survenind în mediul ambiant, le produc asupra speciei umane.

În româneşte de DORIN A. GROZA

---

* Deşi în sine este justă observaţia că pentru autorii de anticipaţie astronavele au devenit un mijloc banal de transport, din aceasta nu se poate trage concluzia că ştiinţa şi-a pierdut însemnătatea în literatura de science-fiction. Mereu apar noi idei ştiinţifice (ele însele „fantastice" în comparaţie cu ceea ce se cunoştea) care pot alimenta imaginaţia scriitorilor preocupaţi de perspectivele viitorului (n. t.).

I. PĂTRAȘCU

MALVA

Pentru niște tineri absolvenți ai facultății de istorie, cu specialitatea arheologie, viitorul se proiectează în trecut. Prin viitor trebuie să înțelegem munca și viața lor care urmează, iar prin trecut perioadele de mult apuse ale istoriei societății umane, deci perioadele premergătoare nouă, care formează obiectul lor de studiu.

Cu cît tinerii arheologi vor dezlega mai multe taine din viața strămoșilor noștri, cu cît vor înnoda mai organic diferitele etape, dîndu-le în același timp interpretarea cea mai logică, cu atît munca, satisfacțiile și afirmarea lor vor fi mai mari.

Conștienți de aceste lucruri, un grup de tineri arheologi, purtînd cu mîndrie în rucsacurile lor diplomele de absolvire, au pornit-o într-una dintre zilele lui cuptor într-o binemeritată excursie prin țară, binemeritată după eforturile ultimului an și ale examenului de stat.

Dar la douăzeci și trei de ani ai lor entuziasmul și buna dispoziție înving repede oboseala și deschid pofta unor noi confruntări cu viața, cu știința.

Așa ne explicăm de ce, încă după primul popas pe Valea Prahovei, tinerii noștri excursioniști, grupați într-un compartiment al trenului de Sibiu, începură să discute tot mai aprins în sensul de a da voiajului lor și un rost mai practic.

In fond, fiecare era însetat de dorința de a se afirma cît mai repede, de a aduce cercetării arheologice cît mai importante contribuții.

Asta pentru simplul motiv că în cele trei zile cît petrecuseră la Sinaia timpul li se părea că se deapănă din ce în ce mai anevoie, după perioadele de intensă activitate de la sfîrșitul anului școlar.

Dar luat cu vorba, uitai să vi-i prezint, fac „mea culpa" și purced la repararea greșelii.

În fond, excursioniștii noștri nu erau decît patru, dintre care doi băieți și o fată, absolvenți, și o altă fată proaspăt promovată în anul IV: Nicolae Petrescu și Doina Cristescu, colegi și absolvenți, căsătoriți cu puțin înainte de sfîrșitul semestrului, și Matei Cazacu și Olga Budeanu, doar logodiți.

Fiecare ar fi dorit să-și impună punctul de vedere în ceea ce privește latura practică a excursiei, dar nici unul nu reușea să fie suficient de convingător pentru ceilalți trei.

Astfel, Doina și Nae erau pentru un popas „practic" la Grădiștea, unde mai lucraseră și în timpul studenției, Matei ar fi preferat să studieze urmele romane ale limesului alutan, iar Olga ar fi fost fericită cu o investigație la Histria sau Callatis.

In asemenea condiții, cînd din toate părțile plouă cu argumente dintre cele mai tari, hotărîrea era greu de luat. Poate că disputa lor ar fi durat mult și bine dacă un titlu nu le-ar fi sărit în ochi din revista pe care o citea unul dintre călătorii din compartimentul lor.

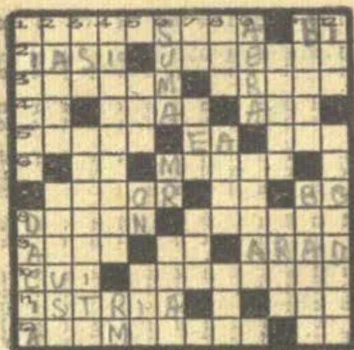
Matei fu cel dintîi care îl observă: „ARHEOLOGIE".

Se opri la jumătatea frazei, cu ochii țintă la revistă. Apoi, luînd aminte la privirea lui, descoperi fiecare pe rînd atrăgătorul titlu, sub care, de fapt, se înscria un careu de cuvinte încrucișate. Urmă o tăcere plină de înțelesuri, de gînduri și de păreri nemărturisite, dar care aveau să prindă contururi clare o dată cu oprirea trenului în gara Făgăraș. Acolo, fără alte explicații, Matei coborî pe peron și cumpără patru exemplare din tentanta revistă care publicase un asemenea careu. După ce împărți fiecăruia cîte un exemplar, propuse aproape pe un ton de comandă:

Dezlegați-l și poate în cuprinsul acestui binevenit careu să găsim o soluție care să ne satisfacă pe deplin și în ceea ce privește excursia și, mai ales, pasiunea și specialitatea noastră comună : arheologia.

Foșnet de pagini răsfoite, ascuțit de creioane, goana după o bucățică de radieră și, în fine, încordare și liniște, răbdare și țigări și luptă cu :

ARHEOLOGIE

ORIZONTAL : 1) Important șantier arheologic pe locul fostei capitale a Daciei, Sarmizegetusa — Prefix pentru doi ; 2) Raion în Moldova în care se află comunele Vutcani și Budești, unde au fost descoperite o serie de fibule digitate, atribuite anților, care au trecut prin aceste locuri ale țării noastre — Așezare antică în centrul Dobrogei, azi Pantelimonul de Sus, unde s-au descoperit importante inscripții epigrafice și urme de cultură materială romană ; 3) Titlul magistratului care dădea numele anului în Atena antică și la Histria — Veche populație din Galia ; 4) Notă muzicală — Prin munca sa a dat posibilitate arheologilor să stabilească o cronologie relativă în cadrul comunei primitive — Armă primitivă ; 5) Sat pe malul Jijiei, unde s-au descoperit urme de cultură materială a ceramicei liniare și Cucuteni — Dînsa — Divinitate romană ; 6) Diftong latin — Capitala celei de-a treia provincii Dacia, după împărțirea din 158 e.n. de sub Antonius Pius ; 7) Sclav domestic sau rural, utilizat și în provincia Dacia —Barlu — Barbu Georgescu ; 8) Poet și ofițer francez născut la Troyes, în 1878 — Una dintre primele unelte-arme confecționate de omul primitiv ; 9) Golf pe coasta Noii Guinee — Poartă ! — Raion în bazinul inferior al Mureșului care a intrat în aria culturii Periam-Pecica ; 10) Pirun — Așezare daco-romană pe malul stîng al Dunării, rămasă sub stăpînirea imperiului pînă în secolul VI e.n. ; 11) Raion și numele românesc al celei mai însemnate colonii grecești de pe malul dobrogean al Pontului Euxin — Leva ; 12) Actuala denumire a orașului Tropaeum Traiani, ajuns la rangul de municipiu sub Septimius Severus (193-211 e.n.) — Poftește !

VERTICAL : 1) Castru roman pe Someșul Mic, garnizoana cohortei II Pannoniorum — Patria noastră în antichitate ; 2) Localitate în regiunea Brașov unde s-au descoperit urme de materiale caracteristice culturii ceramicii liniare și culturii slavilor — Comună în Transilvania cuprinsă în aria culturii Cucuteni A, marcînd latura apuseană a acestei originale culturi ; 3) Golf și vulcan în Japonia — Castru roman făcînd parte din linia de apărare numită limes alutanus ; 4) Așezare și centru fortificat roman în nordul Dobrogei (azi Garvăn) — Radu Miroiu ; 5) Refren popular — Oprea Niculescu — Interjecție imitînd clipocitul apei ! 6) Rezultatul unei adunări — Mere ! — Măgură ; 7) Thaliu — Haină — Punct cardinal ; 8) Rîu în Elveția — Imaculate — Aurora la vechii greci ; 9) A aerisi —Bouar ; 10) Vechea Potaissa, garnizoana legiunii V Macedonica — Fluviu în U.R.S.S. ; 11) Ca mierea — Sat în raionul Mediaș lîngă care s-a descoperit o așezare de tip Sîntana de Mureș, cu puternice influențe autohtone, care continuă să existe și după plecarea goților ; 12) Pronume reflexiv — Cetatea de scaun a lui Burebista și a tatălui său, situată undeva pe Argeș.

Trenul alerga neobosit prin luminișuri și văloage umbrite printre care șipoteau argintiu izvoarele. Creioanele excursioniștilor noștri săltau și ele [illegible] peste căsuțele albe și negre ale careului și gîndurile fiec[illegible] [illegible] în urmă cu ani spre epocile demult înscrise în cărțile

de aur ale istoriei. Pe lîngă fiecare explicație de cuvînt, dezlegătorii noștri adăugau din bogatele lor cunoștințe elementele noi, alcătuiau adesea tablouri care îi transpuneau în urmă cu milenii...

Cînd Matei închise revista cu careul complet dezlegat, ceilalți, încă absorbiți în înscrierea ultimelor cuvinte, nici nu observară că tovarășul lor zîmbea mulțumit, poate nu atît din cauză că-i întrecuse pe ceilalți în viteză, cît mai ales pentru motive numai de el știute. Și aceste motive aveau să fie repede date în vileag și să constituie prilejul unei discuții rodnice cu privire la zilele ce mai aveau de petrecut împreună.

— Ei, ați găsit ceva? începu el cînd și Olga termină dezlegarea. Răspunzînd pe rînd fiecare, se ajunse la stabilirea unei majorități.

Nae declară ritos: 12 vertical II, Olga — 6 orizontal II, iar Mihaela și Matei susținură într-un glas: Da, 6 orizontal II, asta era ceea ce ne trebuia: MALVA.

— Desigur „MALVA" va fi scopul, latura științifică de care ne putem ocupa, spune Matei. Pentru trebușoara asta excursia noastră e cît se poate de binevenită.

După cum se știe, Malva, capitala celei de-a treia provincii Dacia, începu Matei, mai exact a Daciei Malvensis, n-a putut fi identificată arheologic pe teren.

În privința ei se știu destul de puține lucruri. Printre altele se știe dintr-o diplomă militară din 230 e.n., continuă Matei, că în acel an Malva avea titlul de colonie, deci era un oraș destul de mare și de înfloritor.

Unii presupun că el ar fi fost situat în Banat, alții în Oltenia. Să facem noi primele investigații într-un mod deosebit decît cele cu care ne-am obișnuit pînă acum pe șantierele arheologice.

Iată ce vă propun, prieteni: să abandonăm transportul mecanizat și s-o pornim pe jos. Vom avea astfel posibilitatea să ne facem unele păreri cu privire la locurile apte să adăpostească o așezare de proporțiile unei colonii romane, orientîndu-ne și după numele ei, provenind de la MAL, care în vechea română și în albaneză însemna „munte, înălțime". Deci exact ceea ce ne trebuie nouă pentru odihna noastră activă. O dată fixați în linii mari asupra locurilor, să studiem apoi micile denivelări, care ar putea ascunde ruinele vechii așezări, în fine, să ne orientăm de la caz la caz și să facem poate primele mici săpături. Mai știi, poate avem noroc...

— Te crezi la catedră, scumpe colega, îl ironiză Nae. Ceea ce ne spuseși tu știm și noi, rămîne numai să vedem cum ne va ajuta norocul sau întîmplarea. Într-o lună de zile se poate face mult sau nimic. Poate să facem cine știe ce propunere îmbietoare secției de specialitate a Academiei sau să ne rezumăm la cîteva vederi și fotografii expediate prietenilor. Un lucru rămîne stabilit: ne luăm picioarele la purtare și poate... tainele bătrînei Malva să ne surîdă, dacă nu în această vară, la anu'...

— Și la puțini ani, conchise zîmbind Olga, pentru că pînă la urmă tot i-om veni noi de hac.

Poate cititorul va rămîne nesatisfăcut dacă rezultatele cercetărilor tinerilor noștri arheologi nu-i vor fi de îndată comunicate. Cum de la cele povestite mai sus a trecut o vară și încă una și cum nici presa, nici publicațiile de specialitate n-au comunicat știrea senzațională a descoperirii Malvei este de presupus că Fortuna n-a fost prea grăbită în a-i ajuta pe prietenii noștri, așa că cei care citesc aceste rînduri pot și ei să facă puțină curte bătrînei zeițe și mai știi de unde ar putea sări... dezlegarea enigmei?

Dezlegarea careului „MALVA"

1) Grădiștea — Di; 2) Husi — Ulmetum; 3) Eponim — Erull; 4) Re — Olar — Arc; 5) Larga — Ea — Dea; 6) A — Ae — Malva — R; 7) Actor — Ba — BG; 8) Droin — Secure; 9) Aiva — Du — Arad; 10) Cul — Lederata; 11) Istria — O — Lev; 12) Adamclisi — Ia.

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

2012

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacţiile Ştiinţă şi tehnică
sau cei care au dat să continue CPSF, au reuşit, cu multă dăruire, muncă şi cheltuială, aceşti entuziaşti.

Lor trebuie să le mulţumim pentru că avem acum posibilitatea
să (re)citim legendara Colecţie.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyliu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email şi reparăm greşeala)

• OCTOMBRIE 1965

PREȚUL 2 LEI

41 007